

Stanislav Stratiev

Zimné návyky zajacov

Preložil Emil Kudlička

OSOBY

PRVÝ

DRUHÝ

SOFRONIJ

LILO

SENEGALEC

MUŽ

ŽENA

TÁŇA

„Budete mať radosť a pokojne a ticho budete žiť, ako vám to my všetci želáme a to sa stane! Amen!“

Sofronij Vračanski, 1811

Dom zastrčený v odlahľých viniciach a gaštanových hájoch. Jeho prízemie je z kameňov a poschodie obité doskami, v tehlových stenách sú okná s okenicami okovanými železom, pevne zatvorené. Dom je pristavovaný, nadstavovaný, zo základov spreď obdobia tureckého otroctva vyrastajú rozličné dobové prvky z všakovakého materiálu – rímske hlavice a kvádre s latinskými nápismi, kamene z Balkánu, staré tehly a škridle spreď šesťdesiatich rokov, ako aj úplne nový materiál... Dom sa stále stavia, dostavuje, čosi sa opravuje, niečo sa búra a rozoberá a potom sa nanovo stavia, strecha je rozobratá a vidieť časť hrád, valec navijaka a zhrdzavené lano, ktoré vidno cez rozobranú časť strechy, podľa všetkého sa zdola vyťahuje materiál na opravu... Starý dom dýcha svojím dávnym životom, niečo vrzga, niečo sa premiestňuje, niečo samo od seba padá, niečo fučí, dýcha, cilingá, možnože vietor rozhojďava na pôjde zabudnuté spiežovce a kované ovčie zvonce, tiene prechádzajú po stenách a povalách, možnože je to z prielazu rozobratej časti strechy, tiene oblakov alebo lístia, nesených vetrom, a možno tiene niečoho iného alebo iných... Aróma na povale zabudnutých viazaničiek suchej saturejky, dúl veľkosti orechov-zvráskavených a zoschnutých, ale ich vôňa, jemná ako spomienka, je zachytiteľná... zostáva... Dom je ako živý tvor, ktorý dýcha, plače, vzdychá, prekvapuje, vzpiera sa, bráni sa a zároveň je pokorný, mlčanlivý a ľahostajný. Drôtené lano navijaka prechádza otvorom povaly a halou domu a pokračuje do pivnice, kde sa zrejme zapína...

Majitelia domu pracujú v zahraničí, oprava je pozastavená, keď prichádzajú domov, ak majú peniaze a čas, pokračujú v nej... Dom sa už roky používa aj ako letný byt alebo chata, preto v hale a izbách sú naskladané predmety, nábytok a veci, donesené z mestského bytu, ktoré vyšli z módy alebo sú zbytočné...

Pravdaže, v hale sú aj moderné, takmer nové veci, málo používané, kupované špeciálne do dedinskej chalupy... Akási električka, náhodné miešanie najrozličnejších predmetov a nábytku čo do času a štýlu, staré fotografie, hrdzavý bicykel bez vodidiel, staré skrine, v kúte najnečakanejšie predmety a veci... Interiér, závesy, poťahy, predmety, nábytok, ďalšie veci nám takisto dávajú predstavu o tom, koľko etáp prešlo, koľko času uplynulo a sú predsa len akýmisi akcentmi, aj keď nevtieravými, rozličných častí epochy... Pomiešané, ale aj akýmsi spôsobom spojené. Možno životom, ktorý žili ich vlastníci a ktorý je neprerušovaný...

Hala domu je veľká, v jednej jej časti vidieť vŕzgajúce drevené schodíky vedúce na poschodie a povalu. Cez ňu prechádza drôtené lano navijaka a dierou urobenou v doštenej dlážke schádza dolu do pivnice, ale pokračuje aj nahor, cez veľký otvor na povalu, strechu a časť oblohy... Stoličky, veľký stôl pre osem osôb, skrine a ďalšie nahromadené predmety, o ktorých sme hovorili vyššie... Vidieť, že dom nie je pravidelne obývaný, a keď je obývaný, nie je v ňom poriadok ako v lekární. Nástenne hodiny na jednej zo stien stoja. Malá čierna tabuľa rozdelená na štvorce pre prvéčikov je z tých tabúl, ktoré sa otáčajú. Z druhej strany sú linajky na písmená... V kúte... Staré kachle na uhlie...

Všetko toto vidíme a postupne si uvedomujeme neskôr, najprv je úplná tma. V tme počuť buchnutie, niečo s rachotom padá, potom počuť hlasy.

PRVÝ. Ja ho našróbujem!!!...

DRUHÝ. Koleno?

PRVÝ. To už nie je noha!... Hľadaj vypínači...

DRUHÝ. Je niekde pri tebe.

PRVÝ. Skôr pri tebe... Pozabíjame sa v tejto tme.

DRUHÝ. Prečo je taká tma?

PRVÝ. Okenice sú zavreté.

DRUHÝ. Na ktorej stene mám hľadať?

PRVÝ. Na všetkých stenách. Nahmatávaj rukami. (*Pauza. Hľadajú.*)

DRUHÝ. Mater jeho!...

PRVÝ. Čo je?

DRUHÝ. Nahmatal som niečo.

PRVÝ. Tak zapni.

DRUHÝ. Zmizlo mi.

PRVÝ. Čo?!

DRUHÝ. Ušlo, mater jeho. Bolo to niečo odporné. Rozpučil som tomu najmenej tri nohy. (*Pauza. Hľadajú.*)

PRVÝ. Kam ho strčili... ja ich...

DRUHÝ. Ak nahmatám odizolovaný drôt... (*Pauza. Hľadajú.*)

PRVÝ. Počuj, je to také ťažké nájsť vypínač?!...

DRUHÝ (*Vreští.*) Mater jeho, mater jeho, mater jeho!!!...

PRVÝ (*Znepokojený.*) Čo je?!

DRUHÝ (*Zhrozený.*) Niečo mi chňaplo prsty!... Hryzie!...

PRVÝ. Zabi to! Chytro!...

DRUHÝ (*Kričí.*) Mater jeho!!!...

Naraz sa rozsvetuje žiarovka. Druhý našiel vypínač a cerí sa. Nič sa mu nezahryzlo do ruky. Obaja sú v texaskách a kožených bundách. Prvý je statný, druhý je o poznanie mladší a štíhlejší. No ani jeden z nich neprekročil tridsaťpäť rokov.

PRVÝ. Bohovská sranda!...

DRUHÝ. Ale si naletel!...

PRVÝ. Lebo som zabudol, aký si kretén. (*Ohmatáva si koleno.*)

DRUHÝ. To ide s vekom!...

PRVÝ. Mám ho plné vody.

DRUHÝ. Šplechoce?

PRVÝ. Si fakt ohromne vtipný!

DRUHÝ. Ak začne infikovať...

DRUHÝ. Nič si z toho nerob.

PRVÝ. Ty si absolútny tlk! Keby si aspoň vedel, čo je to „infikovať“!...

DRUHÝ. Nuž, nemôžeme byť všetci reha... ako sa to povie... ako ty.

PRVÝ. Rehabilitátori.

DRUHÝ. Áno.

PRVÝ. Nie som „reha“. Zúčastnil som sa na kurze. Bolo to v programe.

DRUHÝ. Keby si sa mňa opýtal, s protézou budeš na tom najlepšie.

PRVÝ. Nepýtam sa ťa.

DRUHÝ. Sú aj také, čo svrbia.

PRVÝ (*Prezerá si koleno, skepticky krúti hlavou.*) Nebudem ho môcť ohýbať!...
Nastane absces!... (*Spustí nohavicu, obzerá sa.*) Tu je hotové starinárstvo!... Mal som ťa pustiť hlavou dopredu!...

DRUHÝ. Ja som tak aj vošiel. Tu niečo opravujú...

PRVÝ. Veru. Je tu bordel.

DRUHÝ (*Dotýka sa lana, pozerá sa dole aj hore.*) Funguje?...

PRVÝ. Vytáhovali hore škridlu.

DRUHÝ. Aj vápno. Všade je nakvapkané... Alebo ručne... (*Chytí lano a skúša.*)
... Ide...

PRVÝ. Dajme sa do roboty.

*Druhý vyjde a po chvíli sa vráti, vlečie čosi zavinuté v polyetylénovej fólii...
Položí to k stoličke, na ktorú si medzitým sadol Prvý, vytiahol cigaretu a teraz
púšťa dym do vzduchu. Začne rozvázovať. Je to človek – so zalepenými ústami,
zviazanými rukami a nohami. Druhý ho zdvihne, dovlečie k inej stoličke a
postaví na ňu. Upravuje jeho „umiestnenie“. Kochá sa.*

DRUHÝ. Šesťdesiat kilometrov v kufri a pozrižeho, aký je frišký. Ježka má troška „fifi“, to je od rezervného kolesa. Robí im dojímavé účesy.

PRVÝ. Lebo je zimné.

DRUHÝ. Môže vystupovať v revue.

PRVÝ. Prines inštrumenty.

DRUHÝ. Hneď.

Vyjde. Prvý sa díva na zviazaného muža a fajčí. Aj muž sa naňho vyľakane díva. Nehovoria. Druhý sa vráti, prinesie kufor, položí ho na stôl... Pokukáva po zviazanom mužovi, čosi prehodnocuje, odchádza do kúta haly, kde zbadal staré zubárske kreslo, otlčené a dokaličené, bez niektorých častí, prinesie ho, premiestni naň poviazaného muža...

DRUHÝ. Nepozdával sa mi na tej stoličke.

PRVÝ. Dajme sa do roboty.

DRUHÝ. Som pripravený.

Otvorí kufor a začne jeden za druhým vyťahovať inštrumenty a predvádzať ich pred zviazaným mužom, pričom nezabúda pozorovať, akým dojmom naňho pôsobí táto demonštrácia...

DRUHÝ. Nožnice. Armatúrne. Lámu prsty, kĺby a kosti. (*Položí ich na stôl.*) Žehlička. Obyčajná. Ale prepaľuje dobre. (*Položí ju na stôl.*) Horák. Benzínový. Na zohrievanie vajec. Sto stupňov za pätnásť minút. Pri dvadsiatej z tvojich vajec bude už praženica. (*Položí ho na stôl.*) Hadica. Gumená. Vkladá sa do úst a pustia sa dve atmosféry... V okamihu si ako brojler – bez vnútorností... (*Položí ju.*) Flexovka. Reže... (*Pri každom predvedení a odložení pokukáva po mužovi a naraz vidí, že medzičasom omdlel. Jeho hlava bezmocne ovisla na prsiach. Prvý cez celý ten čas mlčky fajčí a uprene pozoruje zviazaného muža...*)

DRUHÝ. Vyhral som.

PRVÝ. Ani náhodou.

DRUHÝ. Omdlel pri horáku.

PRVÝ. Pri hadici.

DRUHÝ. Pri horáku!...

PRVÝ. Nie. Ešte aj pri flexovke troška ním myklo.

DRUHÝ. Sprostosti. Hotový bol už pri žehličke.

PRVÝ. Išlo o to, kedy omdlie, a nie kedy bude hotový. Keď by len o to išlo, tak hotový bol už hneď po nožniciach. Ale vydržal po hadicu. Hovoríme o úplne omdletom.

DRUHÝ. Čo znamená úplne omdletý?! Hovoríme o omdletom!...

PRVÝ. Aby sa ani nepohol, ani nemykol. Nevnímal, nevidel. To je úplne omdletý.

DRUHÝ. Nič také. Keď je omdletý – basta! Vždy sme sa stavili na omdletého.

PRVÝ. Mám toho dosť.

DRUHÝ. Nie si čestný.

PRVÝ. O to nejde.

DRUHÝ. Nemáš pravdu!...

PRVÝ. Aby sme sa zakaždým nehádali, či omdlel alebo nie, dohodli sme sa na úplne omdletom. A ty si súhlasil.

DRUHÝ. Nespomínam si.

PRVÝ. Nie. Tak sa nedá pracovať.

DRUHÝ. No dobre, súhlasil som, bolo to tak. Jednako nehráš čestne!...

PRVÝ. Nie si adekvátny.

DRUHÝ. Nenadávaj!...

PRVÝ. To je hra. Jeden vyhráva, druhý prehráva. Nemôžu obaja vyhrať.

DRUHÝ. Áno, ty vyhrávaš, ja prehrávam.

PRVÝ. Peniaze!... (*Natiahne ruku.*)

DRUHÝ (*Dáva mu peniaze.*) Nemyslel som, že vydrží do hadice. Bol hotový už v kufri.

PRVÝ. Lebo nie si psychológ.

DRUHÝ. Táraniny. To je čistá schovávačka.

PRVÝ. To si ty myslíš.

DRUHÝ. Ani ty to vždy nepoznáš.

PRVÝ. Psychológia je veda.

DRUHÝ. Lebo som ti pustil perie.

PRVÝ. Zo sympatie?

DRUHÝ. Ak chceš, ver tomu.

PRVÝ. Dajme sa do roboty.

Druhý odíde do kuchyne, vráti sa s krčahom vody a vyšplechne ju do tváre zviazaného. Muž otvorí oči, pomaly prichádza k sebe. Druhý strhne flajster z jeho úst.

PRVÝ. Pomaly, odtrapíš mu ústa.

DRUHÝ. Mám naňho zlosť. Pre neho som prišiel o sto mariek.

PRVÝ. Ponajprv musí mať čím hovoriť. A potom, aj on je človek. Pracuj profesionálne.

DRUHÝ. Keby bol človek, bol by to vyklopil ešte v meste.

PRVÝ (*Zviazanému.*) Teraz sa budeme naťahovať, alebo sa dozvieme, čo potrebujeme a každý si pôjde po svojom?... Nevenuj mu pozornosť, mladý je ešte, krátko v brandži.

ZVIAZANÝ (*Nechápe.*) Prosím?

PRVÝ. Tak... ako sa voláš?

ZVIAZANÝ. Stojko.

PRVÝ. Nie, inak ti vraveli...

ZVIAZANÝ. Sofronij...

PRVÝ. Áno. Stojko, alebo Sofronij?

ZVIAZANÝ. Podľa preukazu som Stojko.

PRVÝ. A Sofronij si podľa čoho?

ZVIAZANÝ. Sofronij ma volajú priatelia.

PRVÝ. Teda dohodneme sa na Sofronijovi?

Druhý cez celý tento čas nemôže obstať na jednom mieste, svrbia ho ruky. Vykračuje po hale, prehrabuje sa v predmetoch, nahromadených v kútoch, zdvíha ich, prezerá ich, potom ich hádže naspäť... Náhle sa ozve.

DRUHÝ. A prečo ti vravia Sofronij?

ZVIAZANÝ. No... (*Zmlkne.*)

DRUHÝ. Ak je to tajomstvo, tak to nepovedz. (*Ironicky.*)

ZVIAZANÝ. Lebo som smoliar.

DRUHÝ. Aj ja som smoliar, ale som Asen.

ZVIAZANÝ. Po Sofronijovi Vračanskom... on sa volal Stojko... jeho svetské meno...

DRUHÝ. Čo?... (*Nechápe.*)

ZVIAZANÝ. Občianske. Predtým, ako sa stal biskupom.

PRVÝ. Teda, si smoliar?

ZVIAZANÝ (*Trpko.*) Ak sa niečo má stať, tak sa vždy mne stane. Ako sa to jemu stávalo.

DRUHÝ. A čo sa mu stávalo?

ZVIAZANÝ. Nejestvuje niečo také, čo sa mu nestalo. Zostal sirota, žena mu zomrela, väznili ho, bili, vešali... Zima, hlad, strach, hanba... Všetko.

DRUHÝ. Kto ho vešal?

ZVIAZANÝ. Kto sa natrafil. Všakovakí banditi – muzulmanskí, cudzí, naši... Kto mal štránok.

DRUHÝ. Turci?

PRVÝ. Prepáčte, že vás prerušujem, ale tak sa mi zdá, že sme sa tu zišli pre niečo iné... (*Druhému.*) Vykonať si robotu, a potom si rozprávajte o Sofronijovi Vračanskom, koľko chcete. (*Zviazanému.*) Teraz... Povedz, kde je tvoja sestra?

ZVIAZANÝ (*Zúfalo.*) Povedal som vám, že nemám sestru!...

PRVÝ. Sofronij!... Aj my máme štránok!...

ZVIAZANÝ. Ja som holič, ľudkovia!... Nemám sestru!...

PRVÝ. Podľa teba holiči majú len bratov, čo?

ZVIAZANÝ. Nemám. Čestné slovo. Koľkokrát sa vám mám zaprisahať!... Som najobyčajnejší holič!...

PRVÝ. Tento národ potratil rozum! Nech sa kohokoľvek spýtaš, nik nemá sestru! Kam sa podeli tie sestry, há?!

ZVIAZANÝ. Ale v čom som ja vinový?! Rozmlátite mi holičstvo, potom ma zbijete, dovlečiete sem... Možno, že nestrihám, ako sa patrí, možno mašinky trochu šklbú, lebo sú staré, to áno... Ale sestru nemám. Čím som sa previnil? Pálím dva kotle rakije, ale veď všetci pália... A nepredal som ani deci... Pijem si ju sám... Aká je moja vina?...

PRVÝ. Tvoja vina je, že nevravíš, kde je tvoja sestra.

ZVIAZANÝ (*Takmer sa rozplače.*) Ako povedať, keď nemám!...

PRVÝ. Pochop, toto je biznis. Nechceme ťa mlátiť. Ale ty to povieš, ináč odtiaľto nevylezieš. Roztočíme biznis. Ty povieš, my dostaneme po pätnásť percent, tvoje guľky zostanú nedotknuté a biznis frčí. Dobré?

ZVIAZANÝ. Prosím vás, ľudkovia, prečo mi neveríte?... Nemám... Pochopte!...

PRVÝ. Teda, budeme sa naťahovať? Odrežú mu obe ruky a opäť sa ho pýtajú a pýtajú?

ZVIAZANÝ. Bože, bože!...

PRVÝ. A zvery sme zasa my.

DRUHÝ. Oni nepovedia, my sme zvery.

PRVÝ. Čím začneme?

DRUHÝ. Ja vravím – s flexovkou.

PRVÝ. Veľmi ti leží na srdci tá flexovka. A prečo s ňou?

DRUHÝ. No, veď mu odrežeme ruky.

PRVÝ. Po prvé – tak sa spieva v ľudovej piesni. A po druhé – začína sa podľa abecedy.

DRUHÝ. Čo? (*Nechápe.*)

PRVÝ. Ako ide abeceda. A, B, C a tak ďalej.

DRUHÝ. Chápem. Armatúrne nožnice.

Pohne sa k stolu, aby vzal armatúrne nožnice. Vtom niečo zahučí, alebo zapíska či zastoná – nedá sa to presne určiť... Možno vietor fúka do prázdnych fliaš, možno človek stoná, možno aj píšťaľa sa ozýva, duto, s prestávkami... Je to ako vzdialená lodná siréna v hmle. Opakuje sa to dva razy a prestane. Prvý vyskočí zo stoličky a Druhý zastane v strede svojej cesty k stolu... Napäto načúvajú.

PRVÝ. Počul si?

DRUHÝ. Niekde zhora...

PRVÝ. Čo je to?

DRUHÝ. Viem ja... Akoby niečo zavzdychalo...

PRVÝ. Táraniny!... (*Ale načúva.*) Chod' pozrieť. Pozorne!...

Druhý vykročí po špičkách hore po vŕzgajúcich drevených schodíkoch, ktoré vedú na povalu... Prvý si preloží revolver spod košeľe pri páse do vrečka na bunde... Napäto čaká... Počuť kroky Druhého hore, hluk prehadzovaných predmetov, padajúcich dosák... Po chvíli sa na schodíkoch zjavuje Druhý, celý v pavučinách a prachu, ale s bielou baranicou s perom a levíkom vpredu, so zeleným dnom, takou, ako nosili Botevovi četníci a povstalci aprílového povstania... Narazil si ho trocha hlbšie a vyzerá veľmi nafúkané...

DRUHÝ (*Spieva.*) Hrdo Botev tam zastal, náš kapitán, bum!...

PRVÝ. No?

DRUHÝ. Nič. Truhlice, haraburdy, pavučiny. Kopa naviateho lístia cez otvor v streche...

PRVÝ. A to si odkiaľ vzal?

DRUHÝ. Je toho celá truhlica. Šaty, uniformy... Parochne...

PRVÝ. Ochotníci. Dobre si všetko prezrel?

DRUHÝ. Iba ak by vyliezol na strechu. Tam mi neprišlo na um sa pozrieť...
Prezrel som si navijak...

PRVÝ. Amatérska robota.

DRUHÝ. Povala má tri áre. Zatarasená, truhlice, hlúposti, tma... Vietor to bol...
Keď fúka cez rozobratý...

PRVÝ. Dobre. Podaj teraz nožnice, lebo Sofronij zaspal.

Druhý, tak ako je, v baranici s perom, podíde ku stolu, vezme armatúrne nožnice a priblíži sa k Sofronijovi... Široko roztvorí nožnice...

ZVIAZANÝ. Ale, ľudkovia... počkajte... nerobte... prosím vás...

PRVÝ. Čakanie sa skončilo, Obral si nás o celý deň.

ZVIAZANÝ. Ak niekomu treba holičstvo – nech si ho vezme!

Darujem mu ho!... Nepotrebujem ho... Aj tak sa nik neholí... Všetci nosia brady...

DRUHÝ. So zápästiami začneme?

PRVÝ. S prstami. Palec, ukazovák a tak ďalej.

ZVIAZANÝ. Prosím vás!... Ľudia!... Nie ste ľudia, čo!...

PRVÝ (*Zlostí sa.*) A ty čo, o akých ľuďoch hovoríš?! Tvoja sestra si požičia milión, točí si biznis, a keď ho treba vrátiť, skryje sa. Ľudia!... Ľudia jej dajú peniaze, vytiahnu ju z blata!... A ona čo spraví – najšpinavšie s nimi vypečie!... Aká vdáčnosť! Robí sa neviditeľnou!... Čo ak tí ľudia sa dostali do úzkych, ak im peniaze treba, aby si zachránili kožu?! A tvoja rodná sestrička im ukáže figu borovú a zmizne!... No, môže sa to tak, pýtam sa?... Je to možné, niekto ti urobí službu, a ty sa správaš ako hovädo?... Je to možné?... Teba sa pýtam?!

ZVIAZANÝ. Nie je to možné.

PRVÝ. Správne. Preto jej my snímeme čarovnú čiapku, to je naše poslanie, taký je náš biznis. A na začiatok začneme s tebou. S armatúrnymi nožnicami. Ako v škole. Od ľahšieho k ťažšiemu. Od jednoduchého k zložitému. Podľa abecedného poriadku. Modli sa len, aby sme sa nedostali po „f“. Tento tu by dal život za to, aby pracoval s flexovkou.

DRUHÝ. Iba čo strácame čas.

ZVIAZANÝ (*Zúfalo.*) Keby som mal sestru, tak by som vám povedal, kde je!

DRUHÝ. No povedz, povedz, to nič, že nemáš.

ZVIAZANÝ. Pravdu vám vravím, veď nie som blázon, aby som si dal lámať kosti!... Prečo by som klamal?!

PRVÝ. Ani ja to nechápem.

ZVIAZANÝ. Ale nemám... Ani brata nemám, ani matku nemám, ani otca nemám, ani ženu nemám... Nič nemám, čo vám mám dať?...

DRUHÝ. Ej, prestaň, no!... Ešte nás rozplačeš!...

ZVIAZANÝ. Ved' ste videli moje holičstvo... tridsaťročné mašinky a dve britvy... A dve mucholapky spred Deviateho septembra... Keby som mal takú sestru...

PRVÝ. Nemusí ti dať peniaze. Brat brata nechová, so sestrami je takisto. Iste ich rozhádzala. Je to tak najčastejšie. Vezmú milión a myslia si, že obratom spravia z neho desať. Ale milióny nie sú ako zajace. Musíš mať tu... (*Ukazuje si na hlavu.*) Ak nemáš, milión sa rozletí a ty padneš pod vlak. Alebo sa urobíš neviditeľný. Ako tvoja sestra. Áno, ale to je dočasné, Sofronij, len dočasné... Potom prideme my, chytíme jej brata, on povie, kde sa skrýva a všetko sa dostane na svoje miesto... Spravodlivosť víťazí...

ZVIAZANÝ. Tisíci raz vám vravím, že ste sa pomýlili!... Ja nemám sestru!...

PRVÝ. Ved' hej, ty žiješ v Tokiu. Dvadsať miliónov ľudí. A všetci rovnakí. Môžeš sa aj pomýliť. Zobrať iného.

ZVIAZANÝ. Na Pána Boha vám prisahám!...

PRVÝ. Koľko obyvateľov, myslíš, že je v tomto vašom prašivom mestečku?! Čo si myslíš, že hádzeme veľkú sieť? Kto sa chytí, chytí sa? Podobáme sa rybárom?

DRUHÝ. Naťahuje nás.

ZVIAZANÝ. Ved' som vám povedal.

DRUHÝ. Pokladá nás za trubirohov.

ZVIAZANÝ. Páni...

DRUHÝ. S nízkymi čelami – na jeden prst.

ZVIAZANÝ. Bože, Bože...

DRUHÝ. Nás neobalamútiš...

ZVIAZANÝ. Bože, Bože...

V tej chvíli odkiaľsi z hĺbky domu, nezistiteľne presne odkiaľ, počuť plač dieťaťa, alebo veľmi podobný zvuk... Neurčitý, presne nerozlišiteľný. Možno, že je to aj zamékanie kozy... Opakuje sa... Aj Prvý aj Druhý hneď spozornejú. Načúvajú...

PRVÝ. Hľa, zasa...

DRUHÝ. Počul som...

PRVÝ. Tentoraz to nebolo hore...

DRUHÝ. Dieťa zaplakalo...

PRVÝ. Aké dieťa v tejto pustatine...

DRUHÝ. A potom je to čo?

PRVÝ. Možno, že to bola aj koza...

DRUHÝ. Divá?

PRVÝ. Zdivená, ktorá ušla...

DRUHÝ. Nepáčia sa mi tieto zvuky...

PRVÝ. Myslíš, že jestvuje príznak? Iba ak by to bola Sofronijova sestra, ale také šťastie mať nebudeme. Sofronij, azda sa tu len tvoja sestra neschováva?

ZVIAZANÝ. Bože, Bože... (*Krúti hlavou a opakuje to zvláštnym spôsobom.*)

DRUHÝ. Vidíš ho, začína s druhými grifmi...

PRVÝ. Ani to mu nepomôže. Biznis je biznis.

ZVIAZANÝ (*Opakuje ako vo sne.*) Bože, Bože...

PRVÝ. Odfíkni mu malíček, lebo sa nám veľmi zasnTimer...

Druhý naširoko roztvorí nožnice a v tej chvíli mu Prvý nečakane dáva znamenie s prstom na ústach: „Ticho!!!“... Druhý znehybnie, tak ako je – s rozťahnutými nožnicami. Prvý šmátra vo vrecku bundy a vytiahne revolver, odistí ho a ukazuje na dvere haly – niekto ide... Po špičkách odíde k vypínaču a zhasne svetlo. Úplná tma... V tme počuť kroky... Približujú sa... Niekto vojde do haly... Naraz sa lampka rozsvieti – Prvý šľukol vypínačom. V strede haly, vyhákaný, stojí asi sedemdesiatročný muž, zarastený, v dokrčenom, ošúchanom odeve, s vrecom v ruke... Oproti nemu, s namiereným revolverom, je Prvý. Druhý stojí s rozťahnutými armatúrnymi nožnicami... Zviazaný sedí v kresle, ani nemukne. Muž všetko toto registruje, zastane a dvíha hore ruky... V jednej má vreco, spolovice čímisi naplnené...

LILO. Jeho mater!...

PRVÝ. Kto si?

LILO. Lilo.

PRVÝ. Aký Lilo?

LILO. No... Ivanov Stojev.

PRVÝ. Aký Ivanov Stojev?

LILO. Lilo Ivanov Stojev. Dvadsaťjeden, nula šesť, nula šesť, päťdesiatdva, päťdesiatštyri.

PRVÝ. A to je zas čo?

LILO. Rodné číslo.

PRVÝ. A čo tu robíš?

LILO. Prespávam.

PRVÝ. Čo?! Prespávaš?!

LILO. Prespávam. Môžem pustiť vrece?

PRVÝ. Nemôžeš. Ako prespávaš?!

LILO. Z času na čas. Keď som v akcii.

PRVÝ. Teda tak. Čo si, partizán?

LILO. Nie som. Môžem pustiť vrece?

PRVÝ. Nie.

LILO. Preložím ho do druhej ruky?

PRVÝ. Nie.

LILO. Samo padne. Je ťažké.

PRVÝ. Nech padne.

LILO. Ale... (*Je čosi v jeho intonácii.*)

PRVÝ (*Dovtípi sa.*) Čo je dnu?

LILO. Staré železo.

PRVÝ. Aké staré železo?

LILO (*Vyhýbavo.*) Také... čačky.

PRVÝ. Zbieraš ich po chatách, čo?

LILO. To teda nie. To je hriech.

PRVÝ. Nevrav.

LILO. Ver, alebo never.

PRVÝ. Neviem, či ti veriť, alebo neveriť, ale tento dom je taký zastrčený vo viniciach a lesoch, že aj Pánboh ho ťažko nájde. Nablízku iné domy a chaty nie sú, povedali mi, že majitelia sú v zahraničí a nikto sem nechodí.

LILO. V cudzine sú.

PRVÝ. A ty si mi veľmi podozrivý. Tu by sa nemal nikto potĺkať.

LILO. Veď sa ani nepotĺka.

PRVÝ. Okrem teba.

LILO. Ani ja sa nepotĺkam.

PRVÝ. Ako to?

LILO. Takmer.

PRVÝ. Iba keď si v akcii, čo?

LILO. Ani vtedy sa nepotĺkam.

PRVÝ. Ako to?

LILO. Skrývam sa.

PRVÝ. Ale, azda len nie si agent?... Ako to bolo? Dvadsaťjeden nula šesť, nula sedem?

LILO. Nie som.

PRVÝ. Si si istý?

LILO. To je moje rodné číslo.

PRVÝ (*Druhému.*) Prehľadaj ho. Veľmi mi je podozrivý.

Druhý položí nožnice a podíde k Lilovi. Vyberá všetko z jeho vrecák, položí to na stôl, prehľadáva ho, ohmatáva v rozkroku, po nohách až po manžety...

PRVÝ. Kukni vrece.

DRUHÝ (*Vezme vrece, nazrie dnu.*) Železo... Hrdzavé.

PRVÝ. Zviaž ho.

LILO. Jeho mater!...

Druhý ho prinúti sadnúť si na stoličku blízko vedľa Sofronija, pevne ho priviaže o ňu motúzom...

PRVÝ (*Schová revolver, prezerá Lilov preukaz.*) Ale ty nie si Ivanov Stojev!... Nie si ani Lilo!...

LILO. Nie som?

PRVÝ. Nie si.

LILO. A kto som?

PRVÝ. Mňa sa pýtaš?!

LILO. Lebo... z času na čas... zabúdam...

PRVÝ. Zabudol si, kto si?!

LILO. Rodné číslo, ale, ak pozrieš, je správne...

PRVÝ. Tu stojí, že si Cenko Daskalov Cenkin.

LILO. No áno!...

PRVÝ. Čo „no áno!“?

LILO. Cenko som. Tak veru.

PRVÝ. Starec, robíš si z nás bláznov?

LILO. Nič také.

PRVÝ. Nič také? Lilo a Cenko – v tom je veľký rozdiel!...

LILO. Ja som Lilo, a ako ma iní volajú...

PRVÝ. Vybral si si tých pravých, s ktorými sa môžeš zahrávať!...

LILO. Vieš ako, keď zabudnem, vravím, že som Lilo...

DRUHÝ. Alebo čo ti zide na um.

LILO. Ako to vieš?

DRUHÝ. Aj ja som taký istý.

LILO. Ty si mladý.

PRVÝ. Mňa neokabátiš. Prečo nevraviš svoje meno?

LILO. Vypadlo mi z hlavy.

PRVÝ. Posledný raz sa ťa pýtam.

LILO. No dívam sa... zviazaný muž... pištole... nožnice... A ani neviem, čo ste zač... Nielen meno, ale...

PRVÝ. A uzmyslel si si, že nás prevezieš?

LILO. Aké uzmyslel. Vravím si – živý sa odtiaľto dostať...

PRVÝ. Noo, nemáš to celkom vykradnuté.

LILO. Asi nie.

PRVÝ. Teraz sa ťa niečo spýtam, ale snaž sa veľmi presne odpovedať. Lebo tohto tu veľmi svrbia ruky!... (*Ukáže na Druhého.*)

LILO. Pochopil som.

PRVÝ. Čo robíš tuná? Čo sa potlíkaš v týchto končinách? Ba aj prespávaš v tomto dome?

LILO. Vy azda nie ste z jednotky špeciálneho nasadenia?

PRVÝ. Prečo?

LILO. Pýtam sa.

PRVÝ. Ja sa pýtam. Ty odpovedáš. No?

LILO. Hm... bádateľ som...

PRVÝ. Čo?!

LILO. Skúmam.

PRVÝ. Starec?!

LILO. Mohyly, pevnosti... Poklad hľadám...

DRUHÝ. Hľadač pokladov.

PRVÝ. Tomu teda vravíš „akcia“?

LILO. Uhm... to je ozajstná akcia.

PRVÝ. Zato sa skrývaš. A koľko tráckych vodcov si oskalpoval?

LILO. Nerozumiem.

DRUHÝ (*Čosi robí s navijakom.*) Koľko hrobiek si preňúral?

LILO. Dve-tri, ale tie boli už preňúrané. Len kosti zostali.

PRVÝ. Konkurencia ťa predbehla.

LILO. Kutrá sa v nich už niekoľko storočí. To je veľké štígro – nad’abiť na nedotknutú.

PRVÝ. A povráva sa, že tradície vykapali. Stáročné tradície máme v našich končinách.

LILO. Tradície máme, ale zlata ubudlo.

PRVÝ. No, tu a tam sa nejaký ten hrniec so zlatiakmi nájde.

LILO. To je božia vôľa. Aj čary sú v tom.

DRUHÝ. Sú virgule. Hľadač kovov, buldozér a zlato si odnášaš.

LILO. Zlato pred týmito vecami uteká.

DRUHÝ. Uteká ti do vrečka.

LILO. Nečisté ruky sa do zlata nestrkajú. Spáli ťa nebeský oheň.

DRUHÝ. Som ohňovzdorný.

PRVÝ (*Prezerá iné Lilove veci na stole.*) A toto tu je čo? (*Ukazuje na zalepenú obálku.*)

LILO. List na rozlúčku.

PRVÝ (*Ohromený.*) Čo?!

LILO. List na rozlúčku.

DRUHÝ (*Už sa prehrabáva v druhom rohu a vyhrabe starý budík.*) Starec nie je na tom dobre.

PRVÝ. Čí list na rozlúčku?

LILO. Môj.

PRVÝ. Tvoj?!

DRUHÝ. Nie je starec ako starec. (*Rozoberá budík.*)

PRVÝ. Niečo tu nehrá.

DRUHÝ. To nie. Má skrat.

PRVÝ. O sto mariek?

DRUHÝ. Platí.

PRVÝ. Starec, si v poriadku?

LILO. Nič mi nie je.

PRVÝ. Hneď uvidíme. (*Otvorí list, číta.*) On ma zabil!...

DRUHÝ. No?

PRVÝ. Nepochybný list na rozlúčku!... (*Číta.*) ... Ale tu zo seba robíš svätého Ivana Rilského, starec...

LILO. Sú tam aj hriechy. Na opačnej strane.

PRVÝ (*Obráti list.*) Všetkého dokopy tri... Štyri.

LILO. Ver, alebo never.

PRVÝ. Ponaučenia... odkazy potomstvu... Ale kde je zlato, to nepíšeš...

LILO. Zlata niet.

DRUHÝ. Zavesiť ho na hák? (*Ukazuje na hák navijaka.*)

PRVÝ. A čože ty potom kopeš? Azda nesadiš paradajky?

DRUHÝ. Uťahuje si z nás. Daj, zdvihneme ho!... (*Odíde k háku.*)

PRVÝ. V každom normálnom liste na rozlúčku sa píše, kde sú peniaze a komu ich nechávaš. A ty tu píšeš, že si nezabil Lila... nebol si to ty... stalo sa to nedopatrením. A potom ťa život zaživa odral... Aký Lilo, veď ty sa voláš Lilo?!

DRUHÝ. Nie je starec ako starec.

PRVÝ. Kde sú napoleony, zlato, kde je?... To je najdôležitejšie v liste na rozlúčku!...

DRUHÝ. Niekde ich schoval. Daj ho sem!...

PRVÝ (*Zdvihne ostatné obálky.*) A toto je čo? Tieto obálky čo majú znamenať?

LILO. Aj tie.

PRVÝ. Čo aj tie?

LILO. Aj to sú listy na rozlúčku.

DRUHÝ (*Nechá hák a podíde k Prvému.*) Daj marky!...

PRVÝ. Počkaj.

DRUHÝ. Úplne mu to šibe, daj peniaze.

PRVÝ (*Lilovi.*) Všetkých sedem obálok.

LILO. Všetkých sedem.

PRVÝ. Meriaš si z času na čas teplotu?

LILO. Čo či si meriam?

PRVÝ. V týchto listoch sa to isté píše? Ako ťa život odral zaživa?

LILO. To isté.

PRVÝ. Vo všetkých siedmich?!

LILO. Vo všetkých siedmich.

DRUHÝ. Konečne vyhrám!... (*Pobozká Lila na čelo.*)

PRVÝ (*Otvorí jeden z listov, číta.*) To isté... (*Je ohromený.*)

DRUHÝ. Peniaze!... (*Natiahne ruku.*)

PRVÝ (*Dáva mu ich.*) Sedem listov na rozlúčku!... Prečo sedem, Lilo?!...

Nestačil by jeden!?

LILO. Nech sú!

PRVÝ. Ako nech sú?!

LILO. Keď niečo iného, nech sú aspoň listy na rozlúčku.

PRVÝ. Jeho mater!...

DRUHÝ (*Potešený.*) Priniesol mi šťastie, starec!...

PRVÝ (*Nazlostený.*) Daj preč tú čiapku, ideš mi na nervy!

DRUHÝ. Jeden vyhráva, druhý prehráva. Nemôžu vyhrať obaja. (*Čiapku dá dole z hlavy, zavesí ju na hák navijaka.*)

PRVÝ (*Lilovi.*) Dobre. Keď sedem – tak sedem. Ale prečo si ich napísal? Ktorý normálny človek chodí so siedmimi listami na rozlúčku vo vrecku?

DRUHÝ. Nezostala mu nijaká poistka, všetky vyhoreli!... (*Urobí znak s rukou, že je blázon.*)

PRVÝ. Ako sa na teba dívam, ešte si dosť na svet súci.

LILO. Človek nikdy nevie. Ráno je živý – a poobede mŕtvy. Ani sa nenazdá a je po ňom.

ZVIAZANÝ. Biela – zimná smrť, čierna – morová, zlá násilná – na povraze, na kole, výstrelom do zátylka... (*Hovorí to trocha duchom neprítomne a ako báseň.*)

PRVÝ (*Ohromený.*) Čo, čo?!

ZVIAZANÝ. V Plevene bo! paša Pľasa so šestnásťtisíc Albáncami. A na Belkovici bol paša Giurdži ešte s toľkými. A z biskupského kraja Muluz bej s Ibrailom Nazarim a Aidin pašom tiež s toľkými. A Pazvandžijata mal lupičov, zbojníkov, ktorých boli tri bandy. On rozbil Pľasa pašu a vzal mu všetko, čo mal. Kara Mustafa prepadol Giurdži pašu a vzal mu všetko. A potom prešli zbojníci do Rumunska a vypálili Craiovu a veľa ľudí povraždili... (*Náhle zmlkne, navlas tak, ako sa ohlasoval.*)

DRUHÝ. Azda sa nezbláznil aj tento?

PRVÝ. Sofronij, čo sa deje?

ZVIAZANÝ. Eparchia sa rozsypala, dediny nezostali. Ľudia sa rozutekali do iných krajov.

DRUHÝ. Preskočilo mu.

PRVÝ. Sofronij, čo to trepeš?

ZVIAZANÝ. Stojko. Ako mních – Serafim a ako biskup – Sofronij.

DRUHÝ. Pracuje na opačných obrátkach!...

PRVÝ. Len pozri, aké veci si pamätá, ale zabudol, kde je jeho sestra!... Celú stranu vie naspamäť, ale kde je jeho sestra – to nevie!... Tento národ úplne stratil hlavu!...

DRUHÝ. Mnohým ľuďom preskočilo. A s týmto čo urobíme? (*Ukazuje na Lila.*)

PRVÝ. Ak ho pustíme – odfrčí na políciu.

LILLO. Nič také – budem sa skrývať v lesných húštinách.

DRUHÝ. Človek napísal listy...

PRVÝ. Poď, vykonáme si prácu, a potom sa budeme ním zapodievať.

DRUHÝ. Ty si boss!...

V tej chvíli z útrob domu počuť nejasné zvonenie, akoby štrngot železných pút, okov, reťazí... A celkom tiché, takmer nezachytiteľné spievanie hodžu z minaretu... melódia, melodická a opakovaná... modlitba... volanie... prosba k nebesiam... V úplnom tichu ešte nezachytiteľnejšie počuť jatagány, ktoré narazili na seba... Všetci ohromení a neveriaci počúvajú... Po stenách haly sa mihajú nejaké tiene, oblaky prechádzajúce nad domom a prenikajúce cez otvor v streche, aj vetrom roznášané kúsky polyetylénových fólií z blízkych opustených parenísk... lístie alebo vtáky... Cvengot z jatagánov narážajúcich na seba, reťazí, spolu s modlitbou, s melódiou, dlho doznieva... A úplne ticho, nezachytiteľne... Ba ani nie je jasné, či naozaj je, alebo iba znie len v našej fantázii...

DRUHÝ. Začína to aj nám preskakovať...

PRVÝ. Lebo Sofronij nás tu balamutí s jeho lupičmi... A popúšťa nám fantáziu... Vízga dom, samé staré haraburdie. Zachyť ho nožnicami, aby sme ho vystrihli, ako treba, dosť nám už toho navyvádzal...

DRUHÝ. To je zabíjanie času, zapnime flexovku.

LILO. Jeho mater!...

PRVÝ. Najprv z prstov marmeládu, a potom príde na rad flexovka.

LILO. Keby ste ma obrátili, aby som to nevidel.

PRVÝ. Poďme, už aj tak meškáme!...

Lilo zatvorí oči. Druhý podíde k Zviazanému a začne mu ohmatávať prsty s gestom znalca. Prvý si zapáli cigaretu. Lilo z času na čas otvorí jedno oko, pozrie a chytro ho zasa zatvorí. Druhý vezme nožnice...

ZVIAZANÝ. Aby sa aj nám dostalo miesto vpravo v deň posledného súdu.
Amen!...

V tej chvíli počuť dupot krokov zvonku, chrapľavé a hlasné kašlanie... Druhý znehybnie s rozťahnutými nožnicami. Prvý vyskočí zo stoličky, po prstoch podíde k lampe, . vytiahne revolver, odistí ho a zhasne svetlo. V tichu sa kroky a kašeľ približujú... V tme niekto vstúpi do haly... Naraz sa rozsvieti – Prvý zapálil lampu. V strede haly stojí asi tridsaťpäťročný muž, silný, v texaskách, dosť pokrčených a ufúľaných, so zaprášenými topánkami, zopár dní neholený. Najprv si položí ruku na oči, aby si ich chránil pred náhlým svetlom... Potom spustí ruku a prezerá si obraz: Prvý stojí s revolverom namiereným naňho, Druhý stojí

s rozťahnutými armatúrnymi nožnicami, dvaja zviazaní sedia na stoličkách bez pohnutia...

SENEGALEC. Tak!... Ale sem si dau!...

PRVÝ. Ruky!...

SENEGALEC (*Zdvihne ruky.*) Fčil mja ešte aj zastrelí...

PRVÝ. Keď mi povieš, čo si zač, ešte ťa aj pobožkám!...

SENEGALEC. Aňi sa nehnem, kamaráde, ba aňi enem nedíchám. Vidzím, žeš teho preskákau. Enem ho trochu doleva, lebo mja usmrcíš na mísce.

PRVÝ (*Druhému.*) Prehľadaj ho!...

DRUHÝ (*Ide, drží nožnice v jednej ruke.*) Ak sa pohne, bachnem ho!...

SENEGALEC. Nejsem buázen, abi sem sa poheu!...

DRUHÝ. Všetci tak rozprávajú. A potom sa naraz myknú... (*Zájde za neho, nanajvýš obozretne, prehľadáva ho. Vytiahne revolver... nôž... kliešte... baterku... okolo pása má omotaný povraz ako opasok... Položí všetko na stôl...*)

PRVÝ. Ty si ako fabrika Arzenal, môj milý. Len raketa ti chýba.

SENEGALEC. Nechibuje. Nechau sem ju pred dverama. Nezmjesciua bi se prez dvera.

PRVÝ. A odvážny! Doklady nemá?

DRUHÝ. Nič iné.

PRVÝ. Zviaž ho.

DRUHÝ. Jeho povrazom alebo naším?

SENEGALEC. Co ste z Džikovej brigádi?

PRVÝ. Vyzeráme na to?

SENEGALEC. S Džikom sem biu tri roki v árešce. Ve Vraci. Sme kamarádi. Dajte mi hned' železa, lebo za sebja neručím. Něco na picí nemáte?

PRVÝ. Ako sa voláš?

SENEGALEC. Chuapci, toto je Džikúv rajón, neondzite sa, lebo nemiám čas. Pouovic jeho ludzí poznám, ale zdá sa mi, že vi ste gast... jak sa to povi... nepovi sa ternu arbajtri...

PRVÝ. Gastro'ori – host'ujúci umelci?

SENEGALEC. Piete sa mi jazik.

PRVÝ. To viem pochopiť, ale nepočul som, ako sa voláš.

SENEGALEC. Dejte, ked máte, nějakí špiritus, nech sa pozbírám, lebo sa zesipem. Ked nemáte, pújdem, lebo mja čeká cesta...

PRVÝ. Tak čo je s tým menom?

SENEGALEC. Menujú mja Senegalec.

DRUHÝ. Konopa?

SENEGALEC. To je moje méno, co tolko zaujíma tvého čovjeka. (*Pritiahne stoličku, sadne si.*) Máte aspoň nějakí frídeks – až tak sem na tern!...

PRVÝ (*Schová revolver.*) Daj mu trochu!... (*Ale stále je ešte nedôverčivý.*)

DRUHÝ (*Vytiahne z vnútorného vrecka bundy poľnú fľašku a hodí ju Senegalcovi. On ju chytí a začne otvárať vrchnák.*) Chytaj!...

SENEGALEC (*Odpije veľký glg, povzdychne si.*) Mm-mm-mm...

PRVÝ. A čo ďalej?

SENEGALEC (*Ešte raz si odpije.*) A odkát to já mám vjedet?... Dali sme sa k hrañici!... Co sa mi stauo fčiléki, vodzím už trecí deň tich Senegalcú, jebem im mater, a né a né sa dohrabat k hranici... (*Odpije.*) To je tu fčil co?... De sme?

PRVÝ. Skalisté.

SENEGALEC. Jebem mu mater, ke Skalistému sme sa dohrabali. Presne tam, de sme sa nemjeli. Co sa to robí?! (*Pije.*)

PRVÝ. Prevádzaš ľuďi?

SENEGALEC Prevádzám, co mám robiť? Šak jesc treba.

DRUHÝ. To sú Seneganci?

SENEGALEC. Otkát to mám vjedzet. Ja ich menujem Seneganci, možná sú Pakistanci, Afganci, Bangladéšané... Konca nemajú... Keby sa mjeu s každím viprávjat, jakej je národnosci, moheu bis čítat zeznam národu óesen. Moc času by to stáuo... A potom, oni sú jednakí... Jako dvojki...

PRVÝ (*Stále ešte nedôverčivý.*) Myslel som, či aj teraz máš ľuďi?

SENEGALEC. Vet to ti ričem, trecí deň sa suchreme horedúle jako strelení...

PRVÝ. A kde sú teraz?

SENEGALEC. Čučá tam, ve vinohradze.

PRVÝ. Koľkí sú?

SENEGALEC. Já vím!... Biuo ich sedemnácť, ňekerí sa straciui v horách, tak ich bude ale jedenácť... (*Odpije si.*) Nepočítau sem ich od fčerajška, no tolko bi ich mjeuo bit...

DRUHÝ. Rozprávaš sa s nimi? Tak, jedno-druhé...

SENEGALEC. Ved nevjedzá po bulharskí aňi ceknúť. A môže biť, že sú ňemí... Enem sa ťi dzívajú do očí a sú cicho...

PRVÝ. A čo sú to – ženy, muži?

SENEGALEC. Co sem ich já jebau!... Dohoví!... Ostrihaní, zakrití, scískajú konvi a sú cicho... Nech sú, co sú, mje je to jedno.

DRUHÝ. Aké konvy?

SENEGALEC. Z vodú. Z umjelej hmoti, pjetlitrové. Vet tam voda... no, oňi tam ceué roki nevidzá vodu, korene cmúlajú, bravlence, dohoví... Ked majú vodu, cít'á sa jak v raji...

PRVÝ. Práve to som sa ťa chcel spýtať, stravuješ ich?

SENEGALEC. To neňi'v zmuve. Každí sa kustuje sám. Já ich prevádzám prez hraňicu. Ostatní je jejich vjec.

PRVÝ. No vravíš, tretí deň...

SENEGALEC. Pasem'ich. Zaženem ich do ščavíka alebo do čúčorátke a nech sa nažgávajú... Nuž, já bich sa na ňich dávno vykašua, ale majú po tisíc marek v tegezoch, nemožem ich vybrať sám... Víš jaká to chamcivosc... Pouovičku mi dali, ket sme sa pohli, druhú mi dajú, až prejdú hraňice. A od teho nepopuscá.

DRUHÝ. Ak sú jedenásti, to je jedenásť tisíc mariiek!

PRVÝ. Nemáš to veru ľahké!...

SENEGALEC. To né!... Vodzím ich jak otrokú tri retaze horedúle... Običajne friško prechádzame, ale fčil nám na jednom mísce zahrazdzili, zahli sme do hor a je to takto... Híbeme sa dopredu-dozađu jak drustvo na orientačníc závodoch... Aj picí sa minuuo, aj jíđu... Bodaj bi to šlak vzau aj z biznisem!...
(*Odpíje si z whisky.*)

DRUHÝ. Zhrabneš dvadsaťdva tisíc mariiek za jedno otočenie a fňukáš!...

SENEGALEC. Snat si nemisliš, že ich zhrábnem sám!... Nevíš si prectavit, kolko z ňich odpuove kanálem!... Moje z teho je sotvaj stotá časťka...

PRVÝ. A ide biznis?

SENEGALEC. Velikí nával. Prevážajú ich f chuadzírenských kamiónoch, f cisternách na benzín, po krk v benzíne a aňi tak ternu neňi konca kraja... Co prežije, otchádzá žit... Nuž a ket sa začali dusit a tuhnúť chuadem f kamiónoch, skákať velice nemožeme... ná, suchozemci... Na zemi, nech sa stane bárco, ňejak enem prežiješ, oňi si tak mislá... No začali nám často prehrazdzovať cestu... Potom aj hraňičári moc berú...

DRUHÝ. A konope?

SENEGALEC. Právje proto si vipomáhám s konopama. Pro každí prípad. Ale tamto pomalejší ide... seješ ich, žneš ich... sušíš ich... No mám pjecto áru, abi sem ich našeu.

PRVÝ. Indické konope?

SENEGALEC. Ňikde to neňi napísané. Je to listnačka, je to jatelina... nevis... Zaseješ réž a zejduť ti konope... Ná, co narobíš... Příroda... Pokád nezejde, nevíš... jaké semeno ti predali...

PRVÝ. Nenaháňajú vás pre celú túto záležitosť?

SENEGALEC. Oňi nás hoňá, mi utekáme... Nuž, nech ide biznis... (*Odpije ešte jeden, posledný glg.*) Pújdem, abi tamti šecko nespásli. Žerú jak zajíci... nesmjá vidzet zelené... A vidzím, že aj vi tu máte robotu... (*Začne si späť brat veci – revolver, nôž, kliešte...*) Tak povidáte, Skalisté? Mosím fčil s nima zahnuť na sever k triangulačnómu znaku. A tam uvidzíme... abi nám zas do teho ňeco nedošuo...

PRVÝ. Nech sa ti darí!...

DRUHÝ. A neroztrusuj ich viacej!... Usiluj sa, aby päť-šesť tisíc mariek zostalo!...

SENEGALEC Šecko nejlepší Džikovi!... Jeho kšefti sa rozmohli, ale keď mu poviete, že ho Senegalec... No, idem vrátiť tých mojich, grafikon si už aj tak môžem niekde strčiť.... Nechicí nás počítač!... (*Odíde.*)

DRUHÝ. Akože ťa chytí, keď si nám vylogal whisky!...

PRVÝ. Rátaj do desať a za ním.

DRUHÝ (*Ešte chce dostať pár kvapiek z prázdnej fľašky.*) Čo?!

PRVÝ. Po prstoch a za ním. Aby nás nezbadal.

DRUHÝ. Ale ja ho poznám. Konopa je známy... s bratancom točia...

PRVÝ (*Preruší ho.*) Nechaj bratanca!... Videl si ho? Niekedy predtým?

DRUHÝ. Nie, ale...

PRVÝ. Si si istý, že to je Konopa?

DRUHÝ (*Svitne mu.*) Myslíš...

PRVÝ. Pozrieme, kam pôjdu. A či sú Senegalcí.

DRUHÝ. Azda si len nemyslíš, že...

PRVÝ. V tomto dačom nejestvuje dôvera. Oko nech sa presvedčí. Pôjdeme za nimi, pozrieme sa, čo a ako. Aby sa nevykl'ulo, že nie sú Senegalcí, ale „barety“!... A v polovici viníc sa odhalia a vrátia.

DRUHÝ. A potom prečo sa do nás hneď nepustili?

PRVÝ. Po prvé – nevedia, či sme práve v tomto dome. Po druhé – koľkí sme, akí sme... akú máme muníciu... Overujú si... A možno, že tam ani nikto nie je...

DRUHÝ. Ale on sedel s Džikom... Odkiaľ by vedel...

PRVÝ. Ak je „bareť“, to je jeho robota, aby vedel. Ak je Senegalec, púšťame ho, nech si prevádza oných a vrátíme sa. Istota je istota. A Senegalec nás aj tak neuvidí. Pod'me!...

Obaja potichu vyjdú. Zviazaní Sofronij a Lilo mlčia, hľadajú priamo dopredu, pred seba. Potom sa na seba pozerú, takmer naraz sa obrátia jeden k druhému. A potom sa zase zahľadajú dopredu a mlčia. Napokon to Lilo nevydrží.

LILO. Je to zlé.

SOFRONIJ. Čo zlé. Priamo hrozné.

LILO. Nevrav!...

SOFRONIJ. Veru, taký je stav.

LILO. Myslíš... že... *(Neodváža sa to povedať.)*

SOFRONIJ. Iba ak sa zo Senegalca nevykľuje „baret“. Ale pri tom, aké mám ja šťastie...

LILO. Aké máš ty šťastie?

SOFRONIJ. Ak poviem, že budem robiť klobúky, ľudia sa začnú rodiť bez hláv.

LILO. A čo robíš?

SOFRONIJ. Som holič.

LILO. A čo si im také vyviedol?

SOFRONIJ. Nemám sestru.

LILO. Ani ja nemám, ale ma nepoviazali, aby ma kúskovali armatúrnymi nožnicami.

SOFRONIJ. Zviazali ťa.

LILO. Moje poviazenie je iné.

SOFRONIJ. Poviazenie ako poviazenie!...

LILO. Moje poviazanie vd'ací tvojmu poviazaniu! Ak im povieš to, na čo sa ťa pýtajú, rozviažu ma.

SOFRONIJ. Nemôžem im to povedať.

LILO. Čo by si nemohol? Dolámu ti kosti.

SOFRONIJ. To je nič. Majú aj horák. Budú ma páliť.

LILO. A prečo im to nepovieš?

SOFRONIJ. Pýtajú sa ma, kde je moja sestra.

LILO. Nuž, musíš im to povedať. Sú aj také prípady.

SOFRONIJ (*Zúfaly.*) Alebo ja som blázon, alebo všetci sa zblazneli!

LILO. Pravda je niekde v strede.

SOFRONIJ (*Vybuchne.*) Pravda je, že ja mám také šťastie!... Sú ľudia so štyrmi sestrami, ale oni chmatnú akurát mňa!... A práve mňa hodia do kufra a budú ma páliť!... Vždy je to tak!... Čo si pamätám!... Opekajú ma buď preto, že nemám sestru, buď preto, že mám!... To nie je dôležité!... Dôležité je, že sa smažím!...

LILO. A ty vážne nemáš?

SOFRONIJ. Neveria... Skazil sa svet, a najviac tamtá časť, čo je blízko Vidinu, to hniezdo barbarské a hajduské!...

LILO (*Po pauze.*) Sofronij...

SOFRONIJ (*Mlčí, je urazený, že mu nikto neverí.*)

LILO. Sofronij...

SOFRONIJ. Nechaj ma. Čo chceš?

LILO. To bolo zo Sofronija Vračanského, však?

SOFRONIJ (*Po pauze.*) Od neho.

LILO. Ty ho vieš naspamäť?

SOFRONIJ (*Stále zachmúrene.*) Viem.

LILO. Len preto, že si Sofronij, alebo...

SOFRONIJ. Nemám chuť sa o tom rozprávať. (*Zmlkne.*)

LILO. Hovoríme, aby sme odháňali strach. Aby sme nemysleli. Aby sme si nahovárali, že všetko je normálne. A my sedíme ako normálni ľudia v normálnom dome a normálne hovoríme o normálnych veciach. Normálne, nie?

SOFRONIJ. Opakovať toľkokrát „normálne“ – nie je normálne.

LILO (*Takmer prosebne.*) Iba pretože si Sofronij, alebo...

SOFRONIJ (*Zahládí sa naňho.*) Pretože každé písmeno je napísané o mne. Akoby som ho písal sám. Písal o sebe.

LILO. Ale naozaj to vieš naspamäť?

SOFRONIJ. Viem každé slovo. Tak to viem, že neviem, či ja nie som Sofronij Vračanski. Stojko – ako mních Serafim – ako biskup: Sofronij... Od trinástich rokov ho čítam, a čím viac ho čítam, tým viac mi behá po rozume, že som Sofronij... a nikto iný...

LILO. Sofronij!...

SOFRONIJ. Skazil sa svet... Skazený svet...

Obaja zmlknú. Z hlbín domu, stále tak nejasne, magicky a záhadne, počuť píšťalu... Ako zadychčané stonanie, ako prerušovanú pieseň, ako plač a žiaľ za harmóniou, za mladosťou, za rokmi, ktoré uplynuli... Akoby všetko bolo vnútri tejto prerušovanej, ale aj napriek tomu pokračujúcej melódii – aj otcovia, aj dedovia, aj Bulharsko, aj kosenie lúk, aj dievky s kvetmi vo vlasoch, aj okrúhle, žlté luny, aj zaoblené kopce so zelinkami, aké nikde inde na svete nie sú... Obaja

načúvajú... Možno, že v ich spomienkach je táto melódia, aj tento svet, aj tento život, možno, že znie úplne reálne na scéne i v hl'adisku... Ale ticho, akoby nepostačovali sily, záhadne, odchádzajúco...

SOFRONIJ. Sedím v holičstve, čítam Život a utrpenie hriešneho Sofronija, pavúky tkajú nite po kútoch a nikto nechodí. Vrch sa naklonil, ešte trochu a vstúpi dnu... Kopce obd'aleč, skaliská, a ani živej duše... Ľudia pašujú benzín do Srbska, niet koho strihať... Ako vymreté!... V noci pašujú a cez deň spia. Nikoho na ulici nestretnéš. Čo som mal robiť, prinútil som sa, že aj ja budem pašovať. Hladný človek nevydrží, aj zima je krutá... Naplním dve konvy a vydám sa do lesa. Celé mesto prechádza hore-dolu cez hranicu ako na odpuste, ale z celého toho množstva ľudí chytia iba mňa!... Akoby som bol svätojánska muška!... A bolo ma vidieť na kilometer! Pretože taká je tma, nech by ti zavadili o oko, ani tak nikoho neuvidíš. Dolinky, rokliny, krovie... Mňa však čapnú hneď!... Pokuta, vylejú benzín... Čo svieti vo mne, mater jeho!... Zúfal som si a raz som sa vybral len tak, s prázdnyimi konvami, aby som zistil, čo a ako... A nikto ma nezastavil!... Dostal som sa až do Pirotu... Ale v Pirote – čo som mal robiť, tam sa takisto nestrihajú, tiež prechádzajú hranicu v opačnom smere... A vtedy som pochopil – žiari mi šťastie!... Človek sa rodí s ním ako s hrbom – niet úniku! Čokoľvek by si robil, kamkoľvek by si chodil – stále to je. Aj keby si do Afriky odišiel, aj tam je to také isté.

LILLO. Vari si len nebol v Afrike?

SOFRONIJ. Bol. Bratanec mi poslal lístok – aby som si aj ja požil ako ľudia. Jeme, pijeme, vôkol levy, žirafy, rozprávam rozprávky deťom, bratanec vraví „ži, koľko chceš, aby si pochopil, že aj ty si človek, ja ešte aj desať hrdiel môžem chovať...“ Ale Čo mi to len napadlo, začal som deti učiť básničku Ja som Bulharča... Večer sa vráti bratanec, a deti hneď spustia: „Ja som Bulharča, ľúbim naše hory zelené...“ Bratanec zozelenel. A poďme ho ja zasa sem, do

holičstva. Dvadsať tisíc dolárov dávam ročne, vraví, aby sa stali Afričania, aby sa nelíšili od iných, do najlepšej školy ich posielam, a ty... A mal pravdu, nestačí, že jem jeho chlieb, ale ešte aj jeho deti odúčam, že sú Afričania...
(*Zmlkne. Pauza.*)

LILO. To je zlé.

SOFRONIJ. Priam hrozné.

LILO. A nemáš sestru?

SOFRONIJ. Keby som mal, tak by som im povedal, ešte keď prišli do holičstva a urobili z neho dreváreň.

LILO. A prečo sa zháňajú toľko po tvojej sestre?

SOFRONIJ. Žena vzala milión a keď prišlo vrátiť ho, vyparila sa. To sa vie, prídu ku mne a vyhlásia ju za moju sestru. A keď im nepoviem, kde je, dovlečú ma sem, aby som si spomenul.

LILO. A ty nemáš sestru?

SOFRONIJ. A ty si zabil Lila?

LILO (*Po pauze.*) Povedačky... Nech si rozprávajú...

SOFRONIJ. Zabil si ho?

LILO. Ako by som ho zabil?! Si blázon?!

SOFRONIJ. A prečo máš jeho meno? Prečo len o tom píšeš v liste? Že si ho nezabil?

LILO (*Mlčí.*)

SOFRONIJ. Prečo hovoríš „sám sebe si vravím Lilo, a ako mi iní vravia...“?

LILO. Hovorím, čo mi príde na um...

SOFRONIJ. Nie.

LILO. Zabúdam... z času na čas niečo sa mi stráca...

SOFRONIJ. Ty si Cenko Daskalov Cenkin a veľmi dobre to vieš. Ty si zabil Lila a vzal si si jeho meno.

LILO. Nepočúvaj ľudí... Ohovárajú...

SOFRONIJ. Zabil si ho.

LILO (*mlčí, potom vybuchne, „stratí zábrany“*.) To bola náhoda!... Nie ja!... Ja som mal byť mŕtvy!

SOFRONIJ (*Pozerať naňho.*)

LILO. Nezabil som ho úmyselne!... Môj život som nechal, jeho žijem... Preto som Lilo...

SOFRONIJ. Teda, ty si Lilo?

LILO. Ja som Lilo. Ja nejestvujem. Lilo je živý a bude žiť, koľko mu je súdené... A ja som mŕtvy... už dlho... odvtedy... Ako keby som sa nebol ani narodil...

SOFRONIJ. Nikto ti neverí, však?

LILO. Ľudia veria tomu, čo sa im chce.

SOFRONIJ. Mne to hovoríš?

LILO. S Ulom sme boli viac ako bratia.

SOFRONIJ. Lilo, mám strach.

LILO. Aj ja.

SOFRONIJ. Napokon sa preslávený Džezaerli Hasan paša dal na cestu do Rusčuku. A zavolať k sebe štyroch starešinov a jedným z nich som bol ja. A začali sme utekať, kde koho oči viedli. A ja som bežal k neďalekému pašovmu sídlu a nedošlo mi, že paša, ak sedí hore na verande, ma uvidí. A keď ma zbadal,

zavolať: „Čo bežíš? Chyťte ho a doved'te sem!“ A hneď ma chytila štvorica mužov a priviedla k pašovi. Stuhla mi krv v žilách! A spýtal sa ma: „Prečo utekáš, kto ťa naháňa?“ A ja som mu povedal: „Efendi, jednostaj sme ako zajace bojazliví. Zľakli sme sa a utekáme!...“ A on povedal: „Zavolať som vás, aby som sa spýtal na cestu do Rusčuku. Je na tom niečo zlé?“...

LILLO. Čiapka v ruke a vietor fíčí popri ušiach. Poznám to. Utekal som.

SOFRONIJ. Dávny strach, Lilo, sa v tebe usalašil.

LILLO. To je to zlé.

Pauza. Obaja mlčia, zahľadení dopredu, zamýšľajú sa nad niečím, každý vie, nad čím. Nad strachom, ktorý ovláda ich vnútro.

LILLO. A ten... v Afrike... to nebol tvoj bratanec, však?

SOFRONIJ. Nie.

LILLO. Bol to tvoj syn.

SOFRONIJ. Áno, syn.

LILLO. A tento dom je tvoj. Tu žil tvoj rod predtým, než ste sa presťahovali do mesta. Potom synovia, predtým, než odišli do zahraničia, opravovali ho, prerábali... Na letný byt... A potom ho nechali a odcestovali... Takto ako je... so zvaleným plotom... zhora otvorený, dolu nedokončený. Nechali ho pavúkom, vetru a vlkom... *(Sofronij mlčí. Niečo lieta vo vzduchu, šelest krídel, divé holuby možno narážajú na povalu a usilujú sa vyjsť na vzduch... A možno, že sa vracajú do domu synovia... ako vtáky... ich tiene prechádzajú po stenách haly... Po chvíli počuť dupot a z povaly, po drevených schodíkoch, ktoré vŕzgajú a vzdychajú, schádza Druhý. Na chrbte má starý zelenkavý postrekovač na vinič a v rukách*

rozprašovač... Škerí sa od ucha k uchu a na šiji má roztrhaný, starý kožený chomút, lesklý od používania... Prvý vstupuje v tom istom čase dvermi...)

DRUHÝ. Pod'me do vinice!... *(Zostúpi a navlečie chomút na Sofronijovu šiju.)*

Keby si vedel, aké kolovrátky sú hore, aké kozľacie kožky, aké uzdy... Je tam aj detská kolíska, drevená!...

PRVÝ. Daj dole ten postrekovač a pusťme sa do' práce. Prečo stále ja mám robiť z amatérov profesionálov...

DRUHÝ. Áno?... Ale, neskôr – na obaračkách budeš prvý!... *(Skladá postrekovač.)*

PRVÝ. Tak vybavme to, lebo nás niekto ustavične vyrušuje.

DRUHÝ. Podľa abecedného poriadku?

PRVÝ. Podľa abecedného.

DRUHÝ. Prečo ho nebachneme štartovacou kľukou po hlave? A bude po ňom!...

PRVÝ. Pod'. *(Objíma ho cez plece a odvedie dopredu tak, aby ich zviazaní nemohli počuť.)* Môžeme ho ovaliť. Ale to každý môže. Dôležité je, aby si ho prinútil prehovoriť bez toho, aby si sa ho dotkol. To je vysoká pilotáž.

Najdôležitejšie je, aby ti to, čo robíš, spôsobovalo pôžitok. A aký pôžitok ti spôsobí také dačo, že zoberieš kôl a mlátiš ho, kým z neho neurobíš fašírku! To dokáže každý kretén. Grif je v tom, aby si ho tak vystrašil, že sa z neho stane bábka. A ty len poťahuješ nitami. Vtedy máš radosť, pôžitok z roboty, vtedy si veľký... Keď sa mu zadívaš do očí a on má strach z teba, a nie zo štartovacej kľuky. A už na slabulinké potiahnutie nite sa plazí, plače, pociká sa, vrtí chvostom... Pred tebou!... Je ti to jasné?

DRUHÝ. Aby mal strach?

PRVÝ. Niet nič strašnejšie od samého strachu. Poznám to od dvanásteho roku, keď som mal zo všetkého strach! Strach je čosi hrozné!...

DRUHÝ. Dobre, začneme s nožnicami?

PRVÝ. Nie. Trochu sa zachvel. Začnime s horákom.

Druhý odíde k stolu a začína pripravovať horák... Zapáli ho, skúša ho, zväčšuje a zmenšuje plameň... Prvý podíde k Sofronijovi...

PRVÝ. Sofronij, začneme s grilovaním. Budeme ťa opekať pomaly, postupne, pričom ťa budeme obracať, aby si sa niekde nepripálil.

SOFRONIJ (*Mlčí.*)

PRVÝ. Ale ak si si medzitým spomenul na adresu...

SOFRONIJ (*Mlčí.*)

PRVÝ. Nespomenul si si. Ehm, keď ťa trošku opečieme, možno, že si spomenieš. (*Druhému.*) Začneme s opekaním, lebo náš človek sa hrá na hluchonemého... (*Druhý vykročí s horákom k Sofronijovi. Lilo zatvorí oči. V tej chvíli zaznie mužský smiech, zmiešaný s ihravým ženským, kroky smerujú k hale... Prvý sa započúva, vytiahne revolver a zhasne svetlo. V tme zostáva horieť plameň horáka...*)

PRVÝ. Zhasni horák, idioti...

Horák zhasne. Úplná tma. Kroky sa približujú, dvere na hale sa otvoria, počuť mužský hlas.

MUŽ. Prečo nemôžem nahmatať vypínač!...

ŽENA. Lebo maciaš iné čosi...

MUŽ. Jednou rukou. Druhou chcem rozsvietiť...

ŽENA. A s ktorou mi otváraš zips, s treťou?

MUŽ. Sám sa otvára, len čo ma pocíti...

ŽENA. Akože sa ani raz nezasekne...

MUŽ. Aj on cíti skutočného muža...

ŽENA (*Zadychčane.*) Počkaj... nie postojacky...

MUŽ. Nemôžem viac čakať...

ŽENA (*Zadychčaná.*) Minútku...

MUŽ. Absurdum! To je šesťdesiat sekúnd!... (*Bozkáva ju v tme, obaja zrýchlene dýchajú...*)

ŽENA. Počkaj!... Počkaj!... Mm... mm... mm... mmm!...

Vtedy sa rozsvieti lampa. Obaja sa objímajú, žena má jednu nohu zdvihnutú a ňou ovinuje muža... Svetlo ich zastihne v tejto póze. Stuhnú zmätení... Nemôžu pochopiť obraz, ktorý sa otvára pred nimi: muž s namiereným revolverom, podozrivý typ s benzínovým horákom, dvaja zviazaní na stoličkách... Na okamih zostanú nemí a ohromení...

DRUHÝ (*S nevôľou.*) Nuž, toto už je len život!... Každý sem vstúpi, ako sa mu zachce!...

MUŽ. Zdá sa, že sme si zmýlili dom... Nebudeme vás vyrušovať... (*Chytí Ženu za ruku a pokúsi sa s ňou podísť k dverám.*)

PRVÝ (*Dáva im znamenie revolverom, aby sa nehli.*) Vôbec nás nevyrušujete. My aby sme vás nevyrušovali? .

MUŽ. To je irónia?

PRVÝ. Revolver. (*Ukazuje ho zo všetkých strán.*) Dokonca aj strieľa. Takže sa neunúvaj s niečím takým, ako že si si zmýlil adresu. A nehýb sa!...

MUŽ. Azda sa mi len nevyhrážate?!

PRVÝ. Ani na um by mi to neprišlo!...

MUŽ. Zahrávate sa s ohňom!...

PRVÝ. Poznal na prvý šup. Práve to sme robili.

DRUHÝ. Chceli sme opekať Sofronijove gule. (*Ukazuje horák.*)

MUŽ. Mohli by ste sa vyjadrovať aj trošku slušnejšie. Je tu dáma.

DRUHÝ. Chceš, aby som povedal Sofronijove „vajcia“?

MUŽ (*Zmrští sa.*) Nemám rád vulgárnosti. No nechajme to, vy si hľadajte svojich vecí, a my si budeme svojich!...

DRUHÝ. Ale ja iné slovo na „gule“ nepoznám!... Čo chce?!

PRVÝ. Aby sme si hľadeli svojich vecí. A má pravdu. Prehľadaj ich.

MUŽ. Čo?! Budete nás prehľadávať?! Nás?!

LILO. No – my sme už prehľadani.

MUŽ. A uvedomujete si, čo robíte?

PRVÝ. Uvedomujem si.

MUŽ. V tej chvíli páchate samovraždu!...

DRUHÝ. Ako vraví Lilo – „Jebem mu mater!“...

MUŽ. Povedal som, že nemám rád vulgárnosti!... Vôbec si neuvedomujete, koho chcete prehľadávať! Zmýlili ste si adresu!... So mnou týmto spôsobom – nie! Dotkneš sa ma – pohoríš! Preto prestaňte hrať gaunerov z amerických

kriminálok, kým nebude neskoro!... Odpracte žehličky a iné hlúposti a čau!... Neprekážam vám, neprekážajte ani vy mne!... A druhý raz sa naučte, kto tu poťahuje nitkami!... Ideme! (*Vraví Žene.*) Lebo sa nahnevám!...

PRVÝ. Ä – ty poťahuješ nitkami? Čo si to hneď nepovedal? (*Nezakryto sa vysmieva.*)

MUŽ. Vieš, čo?!... Vyťahuj sa medzi seberovnými! S takými ako si ty, si poradím raz-dva! Zahod' tú rolu Al Capona, kým si to neodskáčeš! A ty, aj tvoja rodina, aj tvoje pokolenie do deviateho kolena!... Ak sa do teba pustím, musíš si hľadať inú zemeguľu!... Pod'me!... (*Vraví to Žene.*) Opäť som sa nazlostil!... Zvýši sa mi krvný tlak!... (*V tej chvíli Prvý vystrelí z revolvera. Výstrel je ohlušujúci a guľka minie iba o centimetre Mužovu hlavu. Obelie ako plátno. Žena je zhrozená a chytí si hlavu do rúk. Všetci sú zhrození. Dokonca aj na Druhého to urobilo dojem...*)

MUŽ (*Nemôže tomu uveriť.*) Ty... Ty si strieľal?! Na mňa?! Z revolvera?!

PRVÝ. Čo som mal po ruke, z toho som strieľal.

MUŽ. Mohol si ma trafiť!!!...

PRVÝ. Veľmi si blízko. Do dvoch metrov netrafím.

MUŽ (*Prerušovane dýcha, je zhrozený, roztrasený.*) Ty... Ty si ma mohol... mohol...

PRVÝ (*Zdvihne revolver a zamieruje.*) Ešte môžem. Je tam ešte jedenást nábojov.

MUŽ (*Inštinktívne zdvihne ruky pred svoju tvár.*) Nie!... Nie!... (*Omdlie, pomaly sa zosunie na dlážku.*)

DRUHÝ. To je majstrovstvo!...

ŽENA (*Zohne sa, aby ho prebrala.*) Prečo ho ľakáte? Je nadmieru citlivý!...
Zvýši sa mu tlak!...

PRVÝ. Čo si si taká istá, že ho ľakám?

ŽENA. Má vysoký krvný tlak... (*Zľahka ho udiera po lícach.*) Je taký... jemný...
citlivý... nežný...

PRVÝ. A ty sa neľakáš?

ŽENA. Ľakám sa. Ale môže sa takto strieľať? Mohli mu prasknúť bubienky!...

PRVÝ. Mohol som mu prasknúť hlavu!... A ešte nie je neskoro!... Nechaj ho!...
Nechaj ho!... Čo si sa k nemu naklonila ako – víla?...

Žena neochotne vstane. Muž zostáva ležať. Je omdletý, neprišiel k sebe...

ŽENA. Čo chcete?

PRVÝ (*Druhému.*) Prehľadaj ju. Aj jeho. (*Ukáže na ležiaceho.*)

ŽENA (*Podáva kabelku.*) Iné nemám.

DRUHÝ (*Vezme ju.*) Hneď uvidíme. (*Ohmatáva ju.*)

ŽENA. Je toto azda colnica? Čo ma ohmatávaš?! Prestaň!...

PRVÝ. Prezri citlivého!...

DRUHÝ (*Prehľadáva ho, vytiahne náprsnú tašku, hrebeň, prezervatívy,
zrkadielko, prinesie to Prvému.*) Toto má.

PRVÝ. Poviaž ju. (*Začne prezerať obsah kabelky a náprsnej tašky, prezerá ich
preukazy...*)

ŽENA. Nemáte právo!...

PRVÝ. Dôležitejšie je, že máme povrázok.

ŽENA. To je násilie na osobnosti!...

PRVÝ. Násilie sa ešte nezačalo.

DRUHÝ (*Zviaže ju.*) A čo s citlivým?

PRVÝ. Preňho, s takým vysokým postavením, treba niečo vyššie. Zodvihni ho výt'ahom.

Druhý sa škerí, zatiahne Muža k výt'ahu, položí na plošinku, pevne ho poviaže a začne ho dvíhať hore...

ŽENA. Zlomíte mu niečo!... Opatrne!...

DRUHÝ. Stačí?

PRVÝ. To je dobre. Teraz je na výške svojho postavenia.

ŽENA. Nechápem, čo chcete dosiahnuť?! Toto je vandalizmus!... Nič sme nespravili!...

MUŽ (*Príde k sebe.*) Čo... Čo je toto?!.. Prečo som vo vzduchu?! (*Je vystrašený.*)

DRUHÝ. Už si anjelik.

MUŽ. Ale ja môžem spadnúť!... To je vysoko!... Hlava sa mi krúti!... Mám vysoký krvný tlak!... To je najmenej sedem metrov!...

PRVÝ. Ak nezmíkneš, odstrelím ťa!... Ako jarabicu!...

MUŽ. Prepáčte!... (*Zmlkne preľaknutý.*)

PRVÝ. Teraz trošku opečieme Sofronija a vám sa budeme venovať neskôr!...

ŽENA. Ale my nemáme nič spoločné. Prečo nás zadržujete? Nič sme nespravili!...

PRVÝ. A šieste božie prikázanie? „Nezosmilníš?!“...

ŽENA. A vás čo je do toho? Preto nás azda poviažete? Azda nie ste Pánboh?

PRVÝ. Dá sa to aj tak povedať.

MUŽ. Nedráždi ich, zastrelia nás!... (*Veľmi je vyľakany.*)

PRVÝ. Beriem život, dávam život... Tak, teraz napríklad Sofronijovi ho vezmem!... Pretože sa robí hluchonemým!... A to celý deň!... Do toho!... (*Druhému.*)

DRUHÝ (*Zapáli horák.*)

SOFRONIJ. Počkajte!... Poviem vám... poviem vám, kde je moja sestra!...

LILO. Basom mu mater!...

DRUHÝ. Už som si myslel, že je ohňovzdorný!...

PRVÝ. On si myslel, že je ohňovzdorný. A že nás môže oblafnúť. Adresa?

SOFRONIJ. Lekáreň, za ňou je dvor a celkom vzadu dom. S verandou. Svetložlté okenice na oknách.

PRVÝ. Tvoja sestra je tam?

SOFRONIJ. Tam.

PRVÝ. Dobré. Ideme. (*V tom istom čase preveruje povrázky na všetkých, či sú dobre zatiahnuté.*) Zober im preukazy!... (*Druhý ich vezme zo stola.*) Aby niečo nenapadlo týmto hovniválom, žeby sme ich museli jedného za druhým vyťahovať z dier... Ak sa pohnete – vaše matere na to nezabudnú!...

Prvý uloží inštrumenty do kufra, zatvorí ho, vezme ho do ruky a odíde. Za ním rýchlymi krokmi odíde aj Druhý. Na scéne zostanú poviazaní – Sofronij, Lilo, Žena a Muž, ktorý je vo vzduchu, na plošinke, takmer polomŕtvy... Ticho. Prvý začne Muž, ktorý sa dostal do krízy...

MUŽ. Monti Peloritani Maggiore!... Monte Erei!... Zlatisté vinice, hodvábnny vetrik, gaštanové hájičky!... (*Je zúrivy.*)

ŽENA. Milý!...

MUŽ. Castello di Comiso!... Slnkom spálená tráva, kamenné domy!...

ŽENA. Milý!... (*Ticho, chce ho upokojiť.*)

MUŽ. Talianske spomienky!... Zopakovanie šťastia!...

LILO. Preskočilo mu!...

MUŽ. Zastrčené vinice!... Absolútny pokoj!...

ŽENA. Milý, vinice sú naozaj zastrčené.

MUŽ. Osamelý dom!... Napchatý maniackymi vrahmi!...

ŽENA. Nemysli na najhoršie.

MUŽ. Blázon, ktorý si myslí, že je Pánboh!...

ŽENA. Nepripúšťaj si to tak, nemá to zmysel. Milý!... (*Upokojujúco.*)

MUŽ (*Už dávno prežíva krízu.*) Nepripúšťaj, nepripúšťaj – ale ako?! Nevidíš, že toto je banditský brloh?! Toto sú jatky! Tu ich rozštvrtujú!!!...

ŽENA. Nie!...

MUŽ. Toto je hotové distribučné stredisko!... Títo obchodujú s orgánmi!...

Prečo, myslíš, nás poviajali?! Oni svedkov nenechávajú!... Videla si ich inštrumenty?! Vypitvajú nás ako ryby!...

ŽENA. Upokoj sa!...

MUŽ. Zahrabávajú ich vo viniciach!... Na niekoľkých miestach sa mi hlina videla čerstvá!... A víno bolo červené ako krv!... Akoby aj nebolo!... To je priamo krv!...

ŽENA. Pokojne. Porozmýšľajme...

MUŽ. O čom máme porozmýšľať?! Vrátia sa, rozsekajú nás a rozhádzu po vinici!... O čom máme porozmýšľať?! Vliezli sme ako myši do pasce!... Pre tvoje idiotské fantazmagórie a opakované šťastie!...

ŽENA. Nie pred všetkými...

MUŽ. Pre túto idiotskú cestu do Catanie!...

ŽENA. Nebola idiotská.

MUŽ. Idiotská, ba ešte horšie!... Keby nebolo jej, nikdy by sme neprišli na tento bitúnok!...

ŽENA. Nebola idiotská.

MUŽ. Samozrejme, že bola. Hnusná, podlá, banálna exkurzia na konšpiračnej báze. So všetkými jej hnusnými, podlými a banálnymi vecami, ktoré sa prihodila na takých úbohých exkurziách!... So všetkými špinavými prestieradlami v ošarpaných hoteloch, zlými kópiami obrazov po stenách a so vzdychaním zo všetkých izieb!... Hodvábny vetrík... Bože, v týchto rokoch? Monte Erei, raj len pre vás!...

ŽENA (*Ticho.*) Myslela som si, že ti bolo dobre.

MUŽ. Toľký čas sme sa stretávali v garsónke a nik o tom nevedel, nič sa neprihodilo, ale nie – tým jedinečným, veľkým, neopakovateľným zážitkom... môže byť... jedine... Sicília!... Ehm, zdá sa, že naozaj ti bude jediným, a to v

najdoslovnejšom zmysle – iné nezažiješ a neprežiješ!... Nič neprežiješ – vrátia sa tamtí maniacy a koniec!...

ŽENA. Ja som si myslela, že tam to bolo opravdivé. Viac než tu.

MUŽ (*Sarkasticky.*) Prirodzene!... Oveľa viac!...

ŽENA. Hovoril si, že nikdy si neprežíval čosi také. A že nikdy sme si neboli takí blízki.

MUŽ. Prirodzene!... Čo som mal hovoriť?! Že nie si Kim Basingerová?! Že nemáš šesťnásť rokov?! Že je už všetko také automatické, že ťa kefujem na autopilote a v tomto čase pokojne môžem opravovať hodinky?! Tu som mal hovoriť?!

ŽENA (*Ticho.*) Viem, že nie som Kim Basingerová.

MUŽ. Ako som len mohol naletieť?! Prečo ja?! Prečo práve ja?! Bože!... Ja som malý človek, prečo práve ja?! A pre kefovačku!... Keby mi aspoň spôsobovala rozkoš, keby som sa aspoň zakaždým išiel rozplynúť, keď som to robil!... Idiotská ambícia robiť zo seba sexagregát!... Odrežem si ho, Bože, Jen ma dostaň odtiaľto!... Takú dobrú rodinu mám, také rozumné deti, takú krásnu ženu!... Hneď si ho odrežem, Bože, len čo sa dostanem odtiaľto, nikdy viac!... Budem sa starať iba o rodinu a nič viac, sľubujem ti, Bože!...

ŽENA. Nie je nutné, aby si si ho odrezal, lepšie urobíš, keď postavíš kaplnku! (*Povie to pokojne ako vecný návrh.*)

MUŽ. Čo?!

ŽENA (*Stále tak pokojne.*) Aj tak je takmer nanič, lepšie bude, keď postavíš kaplnku. Možno to bude osožnejšie.

MUŽ (*Nemôže tomu uveriť.*) Čo chceš tým povedať?!

ŽENA. Celý ten čas som si lámala hlavu, čo stváraš hore na mne. A ty si si opravoval hodinky.

MUŽ. Hovoriš to zo zlosti. Môžbyť nie som sexuálny valec, aale... si vyvreskúvala!...

ŽENA. O pomoc. Ale, žiaľ, nik sa neobjavil, aby ti pomohol.

MUŽ. To nie je pravda!...

ŽENA. Čo si ty o sebe myslíš?! Kto si?! Obyčajný niktoš! Veľký niktoš!... V porovnaní s mužmi, s ktorými som mohla byť... ktorí ma... Ty sa ani ich malíčku nevyrovnáš!... Ani tomu nechťiku na ňom!... V porovnaní s nimi si huspenina!... Papuča!... Medúza!... Mäkkýš!...

MUŽ. A prečo sa vláčiš so mnou už dva roky? Prečo?

ŽENA. Prečo?... Viem ja... Keby človek vedel... Teraz, keď na to myslím – utekala som...

MUŽ. Od čoho si utekala?

ŽENA. Od všetkého toho rozkladu, marazmu, v ktorom som uviazala po uši... Od poondiateho života, poondiatej práce... poondiatej rodiny. Od poondiatej staroby, ktorá sa blíži, od všetkých poondiatych problémov, ktoré ťa chytajú pod krk a nie a nie pustiť... Chytala som sa niečoho...

MUŽ. Mňa?

ŽENA. Nevyšlo to. Ako hovoriš – idiotské fantazmagórie!...

MUŽ. Vôbec ma nezaujímajú tvoje komplexy a tvoja pošramotená nervová sústava!... Len sa dostať odtiaľto s celou kožou!... Vraj sa chytala!... Dávno som sa mal dovtípiť, že ti beznádejne preskočilo!... (*Pauza. Ticho.*)

SOFRONIJ. Zasiali vietor, zožali búrku.

MUŽ. Zavri zobák!...

SOFRONIJ. Skazený svet.

LILO. Aj ty si sa však zúčastnil na tej skaze. Keby si im bol hneď povedal, kde je tvoja sestra, vôbec tu k ničomu nemuselo dôjsť. Nemuseli nás tu ničiť, ani poviazať.

SOFRONIJ. Museli.

LILO. Ako? Nikdy by sem neprikvitli.

SOFRONIJ. Komu je súdené, že ho obesia, nikdy sa neutopí.

LILO. Ale keby si nebol klamal...

SOFRONIJ. Keby ťa dnes nepoviazali za jedno, zajtra ťa poviažu za čosi iné.

LILO. Ale nás poviazali pre teba. Dnes. A zajtra...

SOFRONIJ. Tak sa stalo. Zajtra mňa poviažu pre teba. Ak raz začnú viazať...

LILO. Nemohol si im to povedať štvrt'hodinu pred mojím príchodom? A rozprávať, že v Pirote chodia zarastení, si im mohol potom. Ja viem aj bez teba, že chodia zarastení. Ako to, že sa nenájde ani jeden človek, čo nemyslí len na seba!... Chceli ho vraj ugrilovať!... Ehm, teraz nás všetkých ugrilujú!... To si chcel? Si spokojný? Lepšie sa cítiš? Keď tu všetci bezmocne čakáme na grilovanie?!

MUŽ. Teda kvôli nemu trpím?!

LILO. Kvôli nemu. Stojko – ako mních Serafim – ako biskup Sofronij!... Svätotjánska muška!... Nemá sestru, kým mu náhle nezačali opekať gule!... Keď je teplo – má, keď je chladno – nemá!... Keby jej nebolo, tak ako ten milión dostal nohy!... Jednému aj druhému sa z neho prilepila na prsty polovica, potom mi bude rozprávať, ako v Pirote chodia zarastení!... A hopla, všetci sme v tom!...

MUŽ. Tak zradili aj Benkovského!...

LILO. Čo?! (*Vôbec nechápe.*)

MUŽ. Za peniaze. Dedo Vaľu ho zradil Turkom. Ved' ich aj zaviedol k mostu. A spieval si pritom. Rovnaká história. Tento keby aspoň bol spieval – mohol som sa dovtípiť a nevliezol by som sem. Obišiel by som toto miesto. Ale nie! Bodaj by spieval, ved' by tak mohol niekoho upozorniť, niekto by sa mohol zachrániť, zostať s celou kožou!... Niekto by sa mohol vrátiť k svojim deťom, k svojej žene!... Niekto by mohol zostať aj zajtra nažive!... Môže sa takéto dačo vôbec stať?! Radšej by si si vytrhol jazyk, než by vydal nejaký zvuk!... Keby bol aspoň zakašlal, tak či tak si v ich rukách, tak či tak budú ťa z kože dráť!... Nemáš čo stratiť! Ale – nie!...

SOFRONIJ (*Naraz začne spievať.*) Bil'ana plátno bielila... (*Všetci pozerajú naňho užasnúti. Sofronij spieva s vášňou, so žiaľom, so zanietením...*)

MUŽ. Čo robíš?... Čo si sa pomiatol?... Čo si sa rozospieval!... (*Sofronij spieva ďalej.*) Prestaň!... (*Muž reve.*) Prestaň, ideš mi na nervy!... Zbláznim sa!...

SOFRONIJ (*Prestane.*) Ved' si chcel, aby som spieval!

MUŽ. Vtedy!... Nie teraz!... Teraz každý môže!...

SOFRONIJ. Tak začni spievať, nech ťa počujeme!...

ŽENA. Namiesto toho, aby ste si sypali popol na hlavu a vôbec sa neozývali, lebo pre vás sme sa našli v týchto jatkách, vy ste ešte aj bezočivý!

SOFRONIJ. Nebodaj som niekoho pozýval do týchto jatiek? Priviedol nasilu? Teba, Lilo?... Vás?... (*Mužovi a Žene.*) Čo tu robíte?... Že mňa zaživa z kože derú, to je moja vec, ale vy čo tu robíte? (*Pauza. Mlčanie. Nevedia, čo odpovedať. Otázka vôbec nie je jednoduchá, veľmi veľa sa za ňou skrýva. Niečo sa premiestňuje v dome, zavrzga, nejaké sotva zachytiteľné dýchanie alebo vietor, zacengajú zvonce... Prechádzajú tiene, ako keby sa celý dom pohyboval... Sotva zachytiteľná ďaleká melódia, nápev... trhaný... prerušovaný... Ako keby sa rozplakalo dieťa... potom tenký detský hlások spieva, všetko je nejasné, ako*

spomienka, alebo sa im to zdá, ale môže to byť aj skutočné, tu, v dome... Všetci mlčia a počúvajú... Všetko toto sa končí. Ticho.)

ŽENA. A možno, že niekto príde? (*S nádejou.*)

MUŽ. Možno, že sem niekto zájde... pred nimi... (*S nádejou.*)

LILO. Stávalo sa, že sem aj niekto zašiel.

ŽENA. Poľovníci.

MUŽ. Hubári.

LILO. Aj hľadači pokladov tadiaľto prechádzajú.

ŽENA. Niekto môže do domu niečo priniesť...

MUŽ. Alebo odtiaľto odnieť...

ŽENA. Robotníci... aby dokončili...

MUŽ. Je tu toho toľko, čo treba dokončiť...

ŽENA. Niekto, čo prišiel kradnúť vinič...

MUŽ. Alebo urobiť postrek...

SOFRONIJ (*Mlčí.*)

Pauza. Všetci mlčia, započúvaní do nádeje. Alebo pochopili a chápu iluzórnosť týchto nádejí, beznádejnosť týchto očakávaní...

ŽENA. Prečo nechávajú takto vinice... Keď som bola malá, boli v nich ľudia v každom čase... V zime, v lete... o ošetrovateľoch ani nehovorili...

MUŽ. Táto vinica sa mi nezdá až taká zanedbaná.

ŽENA. Boli to jedny z najkrajších dní v roku – opojenie slnkom, jantárovými strapcami hrozna a akési vyrovnanie, sladký smútok... padajúce lístie dúl pri každom závane mäkkého vánku... Niečo odchádzalo, niečo odumieralo, nakoniec zostali iba pitvané strašiaky zo slamy... v pustých a obratých viniciach...

LILO. Teraz my nahradzujeme strašiaky.

MUŽ. Prečo neprestaneš s tými alúziami – niečo odchádzalo, niečo odumieralo!...

ŽENA. Hovorila som o jeseni.

MUŽ. Všetci mi hovoria o jeseni!... Všetci mi hovoria o umieraní!... O vypitvaní!... Niet iného obdobia v tomto štáte?!... Niet jari?! Niet napokon niekoho, kto by sa postaral a niečo urobil?!...

LILO. Taký je náš osud. Aby sa nemal kto postarať.

MUŽ. Ešte od Oslobodenia nemáme moc.

LILO. Veľmoci.

MUŽ. Rozdeľujú si nás, ako sa im zachce.

LILO. Osud. Začneme sa vzmáhať a hneď nás začnú obtínať. Človek bojuje, bojuje, bojuje, ale proti osudu nič nezmôže.

MUŽ. Čo sa nabojuješ! Nakreslia ťa na škatuľku z cigariet – a bojuj!...

LILO. Churchill.

MUŽ. Aj ten s fajkou.

LILO. Jalta.

MUŽ. Hodili nás do levovej jamy.

LILO. Aj Američania.

MUŽ. Oni nás hodili ešte v minulom storočí.

LILO. Päť storočí!...

MUŽ. Oni s nemeckými kanónmi, a my – s delami z čerešňového kmeňa!...

LILO (*S opovrhnutím.*) Filip Tot'jo!...

MUŽ (*Takisto s opovrhnutím.*) Miesiželezo!...

LILO. A táto balkánska križovatka...

MUŽ. Tento sud s pušným prachom!...

LILO. Muničák!...

MUŽ. A jeho zápalná šnúra – v Moskve.

LILO. A u Nemcov.

MUŽ. Severná Dobrudža.

LILO. Egejská Trácia.

LILO a MUŽ (*Súčasne.*) Macedónia!...

LILO. Osud.

MUŽ. Čo narobíš, keď si štát, nakreslený na škatuľke z cigariet!...

LILO. Človek bojuje, bojuje, ale...

Obaja zmlknú. Nastane ticho. V tichu cítiť nejaký pohyb celého domu, počuť vietor či víchricu, opäť zavrzgajú stáročné hrady starých povál, prechádzajú tiene niečoho, ako by sa usadzovali alebo zdvíhali...

ŽENA. Pocítili ste?

MUŽ. Niečo sa rozhýbalo.

ŽENA. Akoby sa dom niekam pohol...

MUŽ. Kníše sa ako kyvadlo.

LILO. Akoby sa nejaké vrstvy rozhýbali...

ŽENA. Keby to tak boli pohyblivé piesky, aby nás odniesli čo najďalej...

MUŽ. Neletíme niekam?... Alebo sa mi to len zdá, pretože som v lufte?...

Nevytrhla dom búrka?...

SOFRONIJ. Keď je človek uviazaný, jednostaj sa mu zdá, že všetko okolo je v pohybe.

ŽENA. A vy necítite, že sa hýbeme?

SOFRONIJ. Hýbe sa len čas.

ŽENA. Nemáte pravdu. Ako by naozaj dom vzlietol.

SOFRONIJ. Teplý vietor len tak sem vpadol, nakrátko, a zmizol. V týchto končinách to tak býva. Občas pomýli aj stromy. A rozkvitnú uprostred zimy.

V tej chvíli sa dvere haly s rachotom otvorila, nepríčetne do nich kopol Prvý, ktorý pred sebou strká Táňu, šesťdesiatročnú ženu inteligentného vzhľadu, dobre oblečenú... Dotlačí ju do stredu haly a začne vrešťať, celý bez seba od zúrivosti... Druhému...

PRVÝ. Uviaž túto sem!!! Prived' toho dopredu!!! Podaj mi flexovku! Podaj mi flexovku!!! Nikdy som nepoužil tieto inštrumenty, boli mi na zastrašovanie, ale teraz vás budem rezať kúsok po kúsok!!! Teraz už bude tiecť krv!... Vy sa odtiaľto živí nedostanete! No tak, zmontuj tú flexovku!!! (*Opäť Táni a*

Sofronijovi.) Lebo vy ste prekročili akékoľvek hranice!!! Eech, podaj mi armatúrne nožnice, nech ich ovalím po hlavách, potom nech si kľučkujú!!! (Druhý prekvapený náhlym vybuchnutím zúrivosti Prvého, ktorá sa aj naďalej roznecuje... Druhý najskôr povieže Táňu, potom otvorí kufor, začne montovať flexovku, ale na to treba čas a Prvý vreští ďalej aj na Druhého, čo ho ešte väčšmi mätie...)

PRVÝ. Nuž, kto vám to len vnukol, že si z nás môžete robiť idiotov?! Kto?! Vy nás spracúvate alebo my vás?! Nemá brata!!! Nemá zmenáreň!...

TÁŇA. Ja som učiteľka. Na penzii.

PRVÝ. Bola si!!! Teraz si mŕtva!!! No tak, čo je s tou flexovkou?!

DRUHÝ. Šraubujem disk...

PRVÝ. Ako dlho ešte? Obyčajný disk nemôžeš prišraubovať!!! Ukáž!!! (*Ide montovať flexovku.*)

SOFRONIJ. Sestra... priznaj sa... Už nemá zmysel klamať...

TÁŇA. Prosím!? Ten človek je blázon.

PRVÝ (*Vreští.*) Ty budeš mlčať!!! Dost' sme sa ťa napočúvali celou cestou!... Najprv ti vyrežem jazyk!!!

SOFRONIJ. Pre dreveného koníka...

PRVÝ. Buď ticho aj ty!!! Mal si možnosť!!! Tak – a je to!!! (*Flexovka je hotová. Prvý ju zapne.*) Teraz budete krvavé slzy roniť!!! (*Približuje sa k Táni.*) Ja tvoju chamajdu!!!...

SOFRONIJ (*Kričí.*) Počkaj!... Ona mi nie je sestra!...

PRVÝ. Čo si povedal?!

SOFRONIJ. Nie je mi sestra. Ja nemám sestru.

PRVÝ. A adresa? A okenice?

SOFRONIJ. Natieral som ich... na jar... odtiaľ to viem.

PRVÝ. Tak – ty si nás poslal vietor lapať?!

SOFRONIJ. Zo strachu.

PRVÝ. Myslel si si, že utečieš! Kým my dávame autu zabráť na cestách – necestách!...

SOFRONIJ. Kam by som utiekol?

PRVÝ. Správne!... Veľmi správne!... (*Naraz exploduje.*) Teraz ťa vlastnoručne zadusím!... (*Odhodí flexovku, chytí Sofronija pod krk a začne ho škrtiť.*) Panghart... špinavý... panghart...

TÁŇA. Pustite ho! Vrátim vám milión!...

Všeobecné ohromenie. Prvý sa otočí, ale Sofronijov krk nepustí.

PRVÝ. Vrátiš milión?

TÁŇA. Ak pustíte môjho brata.

DRUHÝ. No akurát!!!...

PRVÝ (*Stále držiak Sofronija pod krkom.*) Si si istá?

TÁŇA (*Prikyvuje.*) Som si istá.

PRVÝ. Aby neskôr z teba nevyliezlo, že nemáš brata! Alebo milión!

TÁŇA. To nie.

Prvý pustí Sofronijov krk, upravuje mu košeľu...

PRVÝ. Tak (*Táni.*) Si biznismenka, kesenem, skvelé sebaovládanie!... Zniesla si to do poslednej chvíľky!... Ešte dve sekundy a ostala by si bez brata!...

Táňa mlčí. V tej istej chvíli sa otvoria dvere s hrmotom, do haly sa vráti muž s kuklou na hlave, aké nosia „barety“, s revolverom v ruke, ktorý rachotí a rozsieva výstrely...

MUŽ V KUKLE (*Reve a strieľa.*) Ruky hore!... Všeci na zem!... Na bruch... Friško!... Na bruch!... Z mozgú vám spravím praženicu!... Na zem s rukama za huavu!...

Prvý a Druhý, prekvapení a preľaknutí, rýchlo sa hodia na zem s rukami za hlavou. Ostatní hľadia ohromení a nemôžu uveriť, že oslobodenie prišlo. Nemajú čas tomu uveriť, pretože po niekoľkých sekundách Muž s kuklou si ju stiahne a vysvitne, že je to Senegalec...

SENEGALEC. Máte plné gate? (*Smeje sa.*) Abi ste vjedzeli, jak je to ze zdvihutima rukama... Jaké je to, keď spracúvajú čovjeka... (*Zachádza sa od smiechu, spokojný so svojím kúskom.*)

PRVÝ (*Pomaly vstane.*) Nemáš štipku chochmesu!...

DRUHÝ (*Vstane a oprašuje sa.*) Konopa, od ľaku ma chytil krč v ruke!... (*Pokúša sa rozhybať ruku.*) Robia sa také žarty?!...

SENEGALEC. Vi sa tu ešte pretrásáte? Idú sa potrhat, čo vás hledajú. Nemáte mobifóni?

DRUHÝ. Aké tu mobifóny!...

SENEGALEC. Vašu bankárku majú v páci vo Vraci už tri hodzini!... Povidali, abi ste sa vrátili... Čudujú sa, de ste...

Pauza. Mlčanie. Každý to, čo povedal Senegalec, vníma po svojom. Prvý hľadí na Táňu, potom na Sofronija... Krúti hlavou... Cíti sa neprijemne dotknutý, veril vo svoju neomylnosť...

DRUHÝ (*Rozhorčený.*) Len vyberám a odkladám inštrumenty!... (*Začne ich ukladať do kufra.*) Plním a vyprázdňujem kufor!...

PRVÝ. Každý robí chyby. (*Rozhodí rukami.*)

LILO. Pánboh je spravodlivý!... Veru, ešte nám ráč vrátiť preukazy...

PRVÝ. Áno. (*Hodí ich na stôl.*) Tentoraz... Ale aj vy... (*Táni a Sofronijovi.*) ... Sofronij, Sofronij, ty si nám ale dal zabrať!... (*Druhému.*) Pod'me!...

Sklúčene vykročí k dverám. Druhý, s kufrom, za ním. Senegalec sa však nepohne. Druhý zastane.

DRUHÝ. Ty nejdeš?

SENEGALEC. Mám ešte trochu roboti... pri triangulačným znaku. Vi dzite!...

PRVÝ (*Druhému.*) No tak, pod'me, celý deň sa tu krútime, a chosen nijaký!... Konopa – všetko naj!... (*Oblapí Druhého a odchádzajú.*)

SENEGALEC. Mjejte sa!... (*Výčká, zapáli si cigaretu.*) Bankárku zdrapli ešte napouedne, a oňi sa tu motajú... Nemožeme si vizdvihnúť zboží...

LILO. Senegalcov?

SENEGALEC. Šest kusú, sú ve sklepje tri dňi... Ešče ich možná nájdeme živich...

LILO. V pivnici?!

SENEGALEC. Rozhádzem ich na viac miest, aby sa na nich nepriblížila konkurencia. Pjet – šest sem, pjet – šest tam, za dva-tri dňi sa ukážem a prevedem ich... Každí deň skupinu, nejde tu o ňu, ale o dobrú lup!... (*Hrdý žmurká na Lila.*) Zejdem dúle, aby sem ich vtaheu a pújdeme... (*Zostúpi do pivnice.*)

Na scéne zostanú iba poviazaní. Ticho. Pauza. Poviazaní hľadajú na seba...

LILO. Aj tentoraz sme si zachránili kožu.

MUŽ. Ďakujem ti, Pane!...

Nestačí ani dokončiť túto repliku a najneočakávanejšie vojde Druhý a za ním aj Prvý...

DRUHÝ (*Ticho, vzrušene.*) Povedal som ti!... Vráta vo mne nejaká pochybnosť! Preto ten nápad – vyčkať za dverami!...

PRVÝ. Aj mňa čosi osvietilo!... Teraz pozorne!... (*Vytiahnu revolvery a po prstoch schádzajú do pivnice.*)

LILO. Práca chvatná, málo platná.

MUŽ. Zasa?! Neskončí sa to?!

SOFRONIJ (*Táni.*) Máte milión?

TÁŇA. Ako si dovoľujete tvrdiť, že som vaša sestra?! Akým právom?! Ved' ja som vás ani nevidela!...

SOFRONIJ. Ja som vás videl každý deň.

TÁŇA. To sú absolútne hlúposti!... A ešte aj klamete!... Mohli ma zabiť!...

SOFRONIJ. Pozeral som sa na vás cez sklo... na ceste do školy... Boli ste žiačka... potom učiteľka...

TÁŇA. Absolútne nezodpovedný typ!... To je priamo trestné!...

SOFRONIJ. Boli ste ako by to pekné, čo ma predsa sem-tam len postretlo. Ako moje šťastie...

TÁŇA. Akým právom zasahujete do môjho života?! Narábajte si s vaším životom, nie s mojím!...

SOFRONIJ. Pozeral som sa na vás cez sklo... prechádzali ste popri holičstve... celý život...

TÁŇA. A preto ste sa rozhodli, že ma hodíte do rúk tamtých katov?

SOFRONIJ. Zachcelo sa mi vás vidieť... ešte pred smrťou...

TÁŇA. A mohli ste ma aj neuvidieť. Mohli ma hodiť do priehrady.

SOFRONIJ. Ja som obyčajný človek.

TÁŇA. Áno. Spýtať sa možno aj tak, ja, keď som zložitá, čo tu robím? Prečo som poviadaná? Prečo ma chceli zahrdúsiť? Keď som povedala pravdu, chceli ma rozpárať, a keď som klamala, zachránila som aj vás... Čo z toho vychádza? Prečo som žila tak i deti som tomu istému učila, a teraz to nemá nijaký význam... Výsledok je jeden a ten istýnech žiješ akokoľvek... Tak to vychádza. Vinní, nevinní... Možno som mala celkom inak... žiť?

SOFRONIJ. Prečo inak?

TÁŇA. Niekde sa stal omyl. Niekde som neurobila to, čo bolo treba... Ináč, prečo mám taký život? Prečo je to tak?

LILO. Pani, človek je uhnetený z blata. Nič si nevyčítajte!...

TÁŇA. Možno, že chyba sa stala už vtedy. Možno Stvoriteľ bol už ustatý... roztržitý... Hlina bola s prímiesami, alebo zas mal problémy... Satan... padnutý anjel... Zlý sobotný deň pre Boha?...

MUŽ. Čo vy – neprestanete!?... My máme problémy, nie Boh!...

TÁŇA. Aj keby sme boli vyhnaní z raja kvôli zahryznutiu do jablka... Dedičný hriech azda nie je príčinou...

MUŽ. Aké jablká?! Tu zahryzajú do ľudí, žerú ich!... Aký dedičný hriech?! Aký padnutý anjel?! Len sa poobzerajte, aby ste videli, kde ste!... To vonku je Skalistý vrch!... Tu nebol anjel, odkedy je svet svetom!... Ani padnutý, ani letiaci!... Ani len tieň anjela sa tu nemihol!...

LILO. V tomto má pravdu, anjelov v týchto končinách Boh veľa nepožehnal.

SOFRONIJ. To vidieť na prvý pohľad.

LILO. V našich končinách... je len nevedomosť a míny. Kamkoľvek zakopneš, alebo na mínu narazíš, alebo na náboj. Sú tu ešte z rusko-tureckej vojny. A odvtedy doteraz – vrstva na vrstve. My orieme, sejeme, ale čo sa ti rodí?

SOFRONIJ. Vie sa, čo sa rodí.

MUŽ. No, nájde sa tu len niekto, kto nás rozviaže! Nevydržím byť takto poviazaný!... Nech ma niekto rozviaže!...

LILO. A kto, braček?

MUŽ. To ma nezaujíma!... Do piatich minút nech som rozviazaný!...

SOFRONIJ. Nepochopil si, že sa tu väčšinou zväzuje? Ved' si sám povedal: „To vonku je Skalistý vrch!“

LILO. Rodisko. Čo narobíš?

Na sekundu nastane ticho. V ňom náhle počuť zreteľné a rovnomerné tikanie.

MUŽ. Teraz zas čosi tiká!...

LILO. To nie je čosi. Ak sa nerozviažem... (*Usiluje sa o to.*) ... tak tomu dáme!...

SOFRONIJ. To tiká v tvojom vreci.

LILO. Viem, kde tiká!... (*Snaží sa zo všetkých síl rozviazať.*)

MUŽ. Čo je?! Čo sa robí?!

LILO. Nič. Len vyletíme do vzduchu. (*Snaží sa rozviazať.*) Sofronij, nemôžeš sa rozviazať?

SOFRONIJ. Keby som mohol – tak by som sa.

LILO. Jebem mu mater!...

MUŽ. Ako vyletíme?! Prečo?!

LILO (*Zúfalo.*) Tamto začalo pracovať!...

MUŽ. Čo?

LILO. Bomba. Predsa nepracovala.

MUŽ. Vrece je plné bômb?!

LILO. Mín. A jeden granát. Bombu som vzal len tak... na ukážku... Bola pokazená... Nno, niečo mi začalo z času na čas vo vreci tikať... tiká, tiká, a

prestane, potom zas tiká... Ale myslel som si, že míny štrngotajú... Alebo čvirikajú vtáčiky... V lese...

MUŽ. Panebože!... To je kretén!... Vtáčiky čvirikajú!... Prečo ma necháš zahynúť rukou kreténa, Pane Bože!

SOFRONIJ. Teda, také poklady hľadáš?

LILO. No ved' sa musí jest'.

SOFRONIJ. A čo hľadáš v tomto dome?

LILO. Tu ich skladujem. Prenášam ich z lesa. Do pivnice.

SOFRONIJ. Teda, pivnica je plná...

LILO. Celkom plná nie. Ale je ich dosť. Vyberám pušný prach, predávam ho. A aj míny predávam.

MUŽ. Pivnica je napchatá mínami?! (*Omdlie.*)

SOFRONIJ. Preto tie listy na rozlúčku.

LILO. Ved' každú chvíľu môžeš vyletieť!... Kedy ich napíšeš? Keď si na franforce?

ŽENA. Panebože!...

SOFRONIJ. Preto číslo sedem!...

LILO. Jeden z listov by sa dáko zachoval.

SOFRONIJ. A cez celý tento čas mlčíš?!

LILO. Ved' mi horí biznis!...

SOFRONIJ. Ale horíš aj ty! A aj my popri tebe!... A všetko vôkol!... .

LILO. Možno, že aj prestane tikať!...

SOFRONIJ. Ale možno, že aj neprestane!...

LILO. Vždy prestalo... .

ŽENA. Tiká ďalej... Taký bol môj osud – umrieť od pokazenej bomby...

Nestačilo, že môj život bol pokazený, že mi ho ktosi už bol poondial a nenapravil, ale teraz ešte aj toto...

SOFRONIJ. Lilo, Lilo!... Teda tak ty orieš, i tak seješ!...

LILO. Miesto je také.

Pauza. Ticho. Čosi vyfrnglo z povaly. Šelest krídel... Možno vietor...

TÁŇA. Čosi zatrepotalo vo vzduchu. Šum krídel. Divé holuby možno vrážajú do povaly a snažia sa dostať na voľný vzduch... A možno, že sa vracajú do domu synovia... ako vtáky... Ich tiene sa mihajú po stenách haly... Synovia... Vracajú sa do Itaky...

SOFRONIJ. Aká Itaka?

TÁŇA. Zmenili sme sa na Itaku. Na miesto návratu. Z Ameriky, Európy i Austrálie. Rodisko, kam sa vraciaš na dva týždne. Ale zostaneš jeden. A s uľahčením odchádzaš. Krajina na návraty, ale nie na trvalý pobyt. Na dostávanie pohľadníc... Z Montrealu, z Kalifornie... Neodbytná spomienka, od ktorej sa chceš odtrhnúť... A všetko to je zavinuté do beznádeje. A naši synovia a vnuci sa postupne menia na krásnych, rozumných a bohatých Američanov, Kanadčanov a Austrálčanov... A list, ktorý s takými mukami píšu starej materi... raz do roka... ich prestáva trápiť. Pretože stará mať zmizla. Prestala existovať... (*Pozrie na Lila.*) ...Niekde tam, ďaleko... Do tamtej krajiny... Prest'ahuje sa, aby žila v nebi... Vtedy sa zabudne na Itaku. Občas len zazvoní slovo alebo melódia, ktorá zvlhčí oči starým rodičom... A tamten ostrov, alebo polostrov, i Penelopa, Telemachos, i Scylla a Charybda a všetky iné hlúposti utonú v zabudnutí. A už

d'alšie generácie vedia o ňom iba ako o mieste, kde sa neprestajne vedú trójske vojny... A Odysseus neprichádza a neprichádza...

Nastane ticho. Počuť rachot výstrelov zdola, z pivnice, premiestňovanie veľkých predmetov, opäť ticho... V tichu zreteľne, chladno a nemilosrdne tiká hodinový mechanizmus bomby. Postupne, pomaly, svetla ubúda, ubúda, až napokon scénu zaleje úplná tma, v ktorej zmiznú hrdinovia.

KONIEC